

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในต่างประเทศ

ความเบื้องต้น

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ (freedom of peaceful assembly) เป็นหลักการพื้นฐานที่ทุกประเทศจะต้องมีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญ ไม่ว่าจะประเทศในระบอบประชาธิปไตยหรือประเทศคอมมิวนิสต์ ซึ่งในการศึกษาถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในต่างประเทศจะแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มประเทศประชาธิปไตย ได้แก่ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ประเทศเหล่านี้ถือเป็นประเทศแม่บทของระบอบประชาธิปไตย ส่วนอีกกลุ่มคือ กลุ่มประเทศกึ่งประชาธิปไตย และประเทศคอมมิวนิสต์ ได้แก่ ประเทศเกาหลีใต้ และประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งนี้ จะเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศต่าง ๆ ที่มีระบอบการปกครองแตกต่างกันว่ามีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

ในการศึกษาจะต้องพิจารณาถึงความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศต่าง ๆ ทั้งในภาวะปกติและภาวะไม่ปกติ บทบัญญัติรับรองเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศต่าง ๆ รวมถึงข้อจำกัดของสิทธิเสรีภาพของประเทศต่าง ๆ ด้วย ที่กล่าวมาข้างต้นจึงเป็นสาเหตุในการศึกษาถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของต่างประเทศ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศไทย ซึ่งจะพิจารณาเป็นรายประเทศคือ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3.1 ประเทศฝรั่งเศส

3.1.1 ความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในฝรั่งเศส

เดิมประเทศฝรั่งเศสปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อมาในสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจตกต่ำ ชนชั้นต่าง ๆ ไม่พอใจระบอบกษัตริย์และขุนนาง จึงมาชุมนุมประท้วงและก่อให้เกิดการปฏิวัติใหญ่ในฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789 เพื่อล้มล้างการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อปฏิวัติสำเร็จ สภานิติบัญญัติสูงสุด (Assemblée National Constituante) ที่มาจากประชาชน จึงทำการร่างรัฐธรรมนูญ และประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1789¹ ซึ่งเป็นที่มาของสิทธิเสรีภาพของประชาชนฝรั่งเศส

หลังการปฏิวัติ ประชาชนทุกคนมีสิทธิเสรีภาพมากในการแสดงความคิดเห็นในการแสดงออกที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น แม้เสรีภาพในการชุมนุมของฝรั่งเศสจะไม่มีบัญญัติไว้ชัดเจน แต่ก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 ในเรื่อง "เสรีภาพ" ของประชาชน ซึ่งต่อมามีพระราชกฤษฎีกา ลงวันที่ 14 ธันวาคม ค.ศ. 1789 มาตรา 62 ให้สิทธิพลเมืองในการรวมตัวกันชุมนุมโดยไม่มีอาวุธ มีสิทธิเข้าร่วมทางการเมืองโดยมีข้อจำกัด และต่อมามีรัฐธรรมนูญฉบับลงวันที่ 13 กันยายน ค.ศ. 1791 ในส่วนที่ 1 มาตรา 2 ได้บัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบว่าเป็นสิทธิธรรมชาติและเป็นสิทธิของพลเมือง แต่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมความสงบเรียบร้อยของตำรวจและการชุมนุมนั้นจะต้องไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายต่อบ้านเมือง²

¹ บวรศักดิ์ อูรรณโณ, กฎหมายมหาชน : วิวัฒนาการทางปรัชญาและลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่าง ๆ, (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2536), หน้า 65 - 66.

² Colliard, Albert Claude. Libertes Publiques, Sixieme edition, (Paris : Dalloz, 1982), p. 718 - 719.

ในสมัยสาธารณรัฐที่ 1 ของฝรั่งเศส (ค.ศ. 1792 - 1799) รัฐธรรมนูญลงวันที่ 24 มิถุนายน ค.ศ. 1793³ ได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชนที่จะแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการเดินขบวน เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ จนกระทั่งมีการรัฐประหาร เปลี่ยนจากสาธารณรัฐที่ 1 มาเป็นสมัยจักรวรรดิที่ 1 ก็เกิดการจำกัดสิทธิในการชุมนุม การเดินขบวน การสมาคมของประชาชน โดยมีกฎหมายอาญานับัญญัติว่า การชุมนุมและการเดินขบวนจะถือเป็น การกระทำที่ผิดกฎหมาย หากการชุมนุมเดินขบวนนั้นก่อให้เกิดความสับสนวุ่นวายต่อบ้านเมือง และก่อให้เกิดเป็นการชุมนุมที่ต่อต้านรัฐบาล

ต่อมาในสมัยสาธารณรัฐที่ 2 (ค.ศ. 1848-1852) มีการปฏิวัติรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครองอีก รัฐบาลในขณะนั้นมีคำขวัญว่า "พลเมือง - สาธารณรัฐที่ 2 ขึ้นอยู่กับเสรีภาพและการแสดงความคิดเห็นของประชาชน"⁴ มีการออกกฎหมายชุมนุมสาธารณะ ลงวันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 1848 ให้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ แต่มีข้อจำกัดห้ามการชุมนุม 2 ประเภท คือ ห้ามการชุมนุมที่พกอาวุธ และห้ามการชุมนุมที่ไม่มีอาวุธแต่จะกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน โดยการชุมนุมสาธารณะจะต้องแจ้งต่อเจ้าหน้าที่รัฐว่ามีวัตถุประสงค์ สถานที่ เวลา และชื่อผู้จัดการชุมนุมและห้ามการชุมนุมสาธารณะที่จะส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของสาธารณชน จนกระทั่งมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นจักรวรรดิที่ 2 ใน ค.ศ. 1852 - 1870 ได้กำหนดกฎเกณฑ์เกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมเข้มงวดกว่าในสมัยสาธารณรัฐที่ 2 มีการห้ามการชุมนุมสาธารณะบางอย่าง การชุมนุมสาธารณะต้องมีวัตถุประสงค์ชอบด้วยกฎหมาย มีการกำหนดกฎเกณฑ์ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประชาชน

ในสมัยสาธารณรัฐที่ 3 (ค.ศ. 1870 - 1940) พลเมืองฝรั่งเศสมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การชุมนุมสาธารณะ การเดินขบวนเรียกร้องต่อรัฐบาลมากขึ้น มีเสรีภาพมากกว่าในสมัยจักรวรรดิที่ 1 และ 2 และมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยให้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะมากกว่าเดิม

³ Ibid, p. 720.

⁴ Ibid, p. 724.

ค.ศ. 1933 มีคดีเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะที่สำคัญ คือ คดี เบนจามิน (Benjamin)⁵ ที่สภาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat) เป็นผู้ตัดสิน คดีดังกล่าวมีข้อเท็จจริงว่า นายเบนจามินผู้ซึ่งเป็นนักเขียนวรรณคดีและนักรัฐศาสตร์ได้จัดให้มีการเรียกชุมนุมในด้านวรรณคดีและการเมืองที่เมือง Nerves แต่ได้ถูกนายอำเภอมีคำสั่งห้ามไม่ให้มีการชุมนุมเนื่องจากกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะบัญญัติไว้ นายเบนจามินได้ยื่นคำร้องต่อสภาแห่งรัฐขอให้ยกเลิกคำสั่งของนายอำเภอเมือง Nerves ในการห้ามชุมนุมสาธารณะที่ชุมนุมโดยสงบและเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชน สภาแห่งรัฐได้ตัดสินให้นายอำเภอเมือง Nerves ยกเลิกคำสั่งห้ามการชุมนุมดังกล่าว โดยยึดหลักเสรีภาพในการชุมนุมได้โดยอิสระของประชาชน คำตัดสินคดีดังกล่าวถือเป็นคำตัดสินที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมในฝรั่งเศส

เสรีภาพในการชุมนุมของฝรั่งเศสมีวิวัฒนาการเรื่อยมาจนถึงปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน มีการแก้ไขกฎหมาย มีการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนขึ้นอีกหลายฉบับ ปัจจุบันฝรั่งเศสถือว่าเป็นประเทศที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนในการชุมนุมแสดงความคิดเห็นได้โดยอิสระมากที่สุดประเทศหนึ่ง

ก. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติในฝรั่งเศส

ปัจจุบัน เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติของฝรั่งเศสแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

- (1) การชุมนุมอยู่กับที่
 - (2) การเดินขบวน
- และมีวิวัฒนาการดังนี้

⁵ Ibid, p. 729.

วันที่ 26 กรกฎาคม ค.ศ. 1791 มีกฎหมายห้ามชุมนุมสาธารณะเกิน 15 คน ขึ้นไปบนทางสาธารณะ

วันที่ 10 เมษายน ค.ศ. 1831 มีกฎหมายกำหนดให้ผู้ว่าราชการจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด หรือ นายกเทศมนตรี มีคำสั่งให้สลายการชุมนุมสาธารณะได้หากการชุมนุมดังกล่าวกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ถ้าขัดคำสั่งถือว่ามีความผิดตามกฎหมายชุมนุมสาธารณะ

วันที่ 7 มิถุนายน ค.ศ. 1848 มีกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ ให้เสรีภาพอย่างมากในการชุมนุมสาธารณะโดยเสรี แต่มีข้อห้ามการชุมนุมในกรณีพลาอาวูช เข้าไปในที่ชุมนุมและก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือความวุ่นวายในบ้านเมือง

วันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ. 1881 มีกฎหมายเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุม บัญญัติถึงกฎเกณฑ์ในการชุมนุมสาธารณะและข้อจำกัด

วันที่ 24 สิงหาคม ค.ศ. 1960 มีกฎหมายกำหนดให้รัฐสามารถสั่งระงับการชุมนุมสาธารณะได้โดยต้องขอคำสั่งจากผู้พิพากษา โดยมีเงื่อนไขว่าการระงับการชุมนุมสาธารณะก็เพื่อรักษาคุ้มครองความสงบเรียบร้อยของประชาชน

ส่วนการเดินขบวนประท้วง ก่อนปี ค.ศ. 1935 ประชาชนมีเสรีภาพอย่างมากในการเดินขบวน ต่อมาในปี ค.ศ. 1935 มีกฎหมายกำหนดมาตรการในการรักษาความสงบเรียบร้อยที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะลงวันที่ 23 ตุลาคม ค.ศ. 1935 บัญญัติว่า การเดินขบวนบนท้องถนนต้องมีการบอกกล่าวล่วงหน้า มีการแจ้งวัน เวลา สถานที่ การเดินขบวนผ่านต่อเทศบาลให้ทราบเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสะอาดและความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และในวันที่ 23 พฤศจิกายน ค.ศ. 1935 มีการออกหนังสือเวียนของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะพิจารณาว่าการเดินขบวนจะก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองหรือไม่ ถ้าเห็นว่าการเดินขบวนก่อให้เกิดความวุ่นวายก็สามารถสั่งไม่ให้มีการเดินขบวนได้

ต่อมาในปี ค.ศ. 1970 มีการออกกฎหมายป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างซึ่งมีจุดประสงค์ในการลงโทษการเดินขบวนที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อบ้านเมือง ผลของการใช้กฎหมายคือปี ค.ศ. 1970 มีการเดินขบวนประท้วงในฝรั่งเศสและมีการจับกุมถึง 62 คน และในปี ค.ศ. 1971 มีการจับกุมถึง 153 คน ผลทำให้มีคดีเกี่ยวกับเสรีภาพ

ในการชุมนุมและการเดินขบวนมากมายจากการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในการสั่งห้ามการชุมนุม และถ้าประชาชนฝ่าฝืนก็ถือว่าทำผิดกฎหมาย ต่อมามีการยกเลิกกฎหมายปี ค.ศ. 1970 แต่ยังคงใช้กฎหมายชุมนุมสาธารณะปี ค.ศ. 1881 และ 1935 อยู่ เพื่อควบคุมการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติ และกำหนดกฎเกณฑ์ขั้นตอนในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

ข. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติในฝรั่งเศส

เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะในภาวะไม่ปกติ คือ กรณีเกิดการปฏิวัติรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการบริหารประเทศ หรือเกิดภัยคุกคามอย่างร้ายแรง เช่น การก่อการจลาจล การมั่วสุมคิดร้าย การถุกครอบครองดินแดนโดยต่างชาติ ฯลฯ ในภาวะการเช่นนั้น สิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวฝรั่งเศสจะถูกจำกัดโดยกฎอัยการศึกและกฎหมายเกี่ยวกับสถานการณ์ฉุกเฉินที่จำกัดเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน กล่าวคือ ประธานาธิบดีมีอำนาจพิเศษที่จะสั่งยุติการกระทำนั้นได้ตามมาตรา 16 ของรัฐธรรมนูญที่ให้ประธานาธิบดีใช้อำนาจพิเศษได้ต่อเมื่อมีสถานการณ์พิเศษในกรณีก่อให้เกิดภาวะไม่ปกติ อันตรายต่อความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประเทศ ประธานาธิบดีสามารถสั่งระงับการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนของประชาชนที่อาจก่อให้เกิดภาวะฉุกเฉิน เป็นอันตรายต่อความมั่นคงหรือความสงบเรียบร้อยของประเทศได้ สิทธิในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติของฝรั่งเศสจึงมีกฎหมายมาจำกัดควบคุม แต่หลังจากหมดเหตุการณ์ไม่ปกติ ประชาชนก็มีเสรีภาพในการชุมนุมและเดินขบวนได้เป็นปกติตามกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะของฝรั่งเศสซึ่งกำหนดขั้นตอนและข้อจำกัดของการชุมนุมและการเดินขบวนเอาไว้

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของพลเมืองฝรั่งเศสมีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1789 หลังการปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศสมีการประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองของฝรั่งเศส ค.ศ. 1789 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเสรีภาพของประชาชน ซึ่งรวมถึงเสรีภาพในการชุมนุมและการเดินขบวนแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาล ซึ่งมีวิวัฒนาการความเป็นมา ตั้งแต่ ค.ศ. 1789 จนถึงปัจจุบัน มีกฎหมายชุมนุมสาธารณะที่ให้สิทธิเสรีภาพมากในบางยุคสมัย มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมในการเดินขบวนบางช่วง และจำกัดเสรีภาพในภาวะไม่ปกติ ในกรณีมีการรัฐประหารมีการประกาศกฎอัยการศึก ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และการใช้อำนาจพิเศษ

มาตรา 16 ของประธานาธิบดีในกรณีเกิดความไม่สงบในบ้านเมือง ถือว่าเป็นกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพในการชุมนุมและจำกัดเสรีภาพในการเดินขบวน

ประเทศฝรั่งเศสมีความเป็นมาเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและการเดินขบวนประท้วงมากจนถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาในการชุมนุมเรียกร้องหรือการเดินขบวนของประชาชน จึงเห็นได้ว่าในระบบการปกครองของฝรั่งเศสให้เสรีภาพอย่างมากแก่พลเมืองในการแสดงออกถึงความคิดเห็น ที่เห็นด้วยหรือคัดค้านต่อรัฐบาล โดยมีการบัญญัติกฎหมายรับรองถึงสิทธิเสรีภาพในการชุมนุม และมีข้อจำกัดมีบทลงโทษในการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย โดยยึดหลักเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบต้องสอดคล้องกับหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

3.1.2 การมีบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในภาวะปกติ

ระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสได้มีการรับรองเสรีภาพของประชาชนไว้ คือ ประชาชนชาวฝรั่งเศสสามารถที่จะทำการใด ๆ ก็ได้ที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น กฎหมายจะห้ามเฉพาะการกระทำที่เป็นการรบกวนสังคมเท่านั้น ถ้าสิ่งใดที่ไม่มีกฎหมายห้ามก็สามารถทำได้ *

และมีบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวฝรั่งเศสว่า ประชาชนสามารถที่จะชุมนุมสาธารณะได้โดยเสรีไม่ต้องขออนุญาตล่วงหน้าจากราชการ แต่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องบัญญัติ

* ประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมืองฝรั่งเศส 1789

(La Declaration des droits de l'homme et du citoyen, 1789) มาตรา 4, 5.

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวฝรั่งเศสมีองค์ประกอบที่สามารถสรุปได้เป็น 3 ส่วน คือ⁶

- ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในภาวะปกติ
- ข. ลักษณะและวิธีการในการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในภาวะปกติ
- ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในภาวะปกติ

ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในภาวะปกติ

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประเทศฝรั่งเศสในภาวะปกติจะมีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะ คือ

1. ผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

⁶ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, เอกสารประกอบการพิจารณาการตรากฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ, (กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2536), ในส่วนคำแปลของ

- รัฐบัญญัติว่าด้วยเสรีภาพในการชุมนุม ลงวันที่ 30 มิถุนายน ค.ศ.1881

(Loi sur la liberte de reunion, 30 Juin 1881)

- กฤษฎีกาลงวันที่ 23 ตุลาคม 1935 กำหนดมาตรการในการรักษาความสงบเรียบร้อยที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ

(Decret poortant regieementation des mesures relatives au renforcement du maintien de l'order public, 23 octobre 1935)

- ในการชุมนุมสาธารณะของฝรั่งเศสทุกครั้งจะต้องมีคณะกรรมการประกอบด้วย ตัวแทนผู้ชุมนุมสาธารณะอย่างน้อยสามคน ทำหน้าที่ดูแลสอดส่องให้การชุมนุมเป็นไปอย่างเรียบร้อย และต้องดูแลไม่ให้เกิดการชุมนุมสาธารณะกระทำการใดที่ผิดต่อกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

โดยคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะต้องมีหนังสือแจ้งการชุมนุมสาธารณะต่อฝ่ายปกครอง และถ้าเกิดความเสียหายหรือความวุ่นวายในบ้านเมือง คณะกรรมการชุมนุมสาธารณะจะต้องรับผิดชอบทั้งหมด

- ส่วนการเดินขบวนของฝรั่งเศสนั้นได้กำหนดว่าต้องมีผู้จัดการเดินขบวนเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลการเดินขบวน โดยไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดการเดินขบวน เพียงแต่ต้องระบุชื่อ นามสกุล และที่อยู่ของผู้จัดการเดินขบวนไว้ในหนังสือแจ้ง ซึ่งหนังสือแจ้งจะต้องลงนามโดยบุคคลสามคนที่อยู่สามารถติดต่อได้ โดยไม่ได้กำหนดหน้าที่ของผู้จัดการเดินขบวนไว้ แต่จะอนุโลมใช้ว่าผู้จัดการเดินขบวนจะต้องมีหน้าที่เหมือนกับคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะ

2. ผู้ชุมนุมสาธารณะหรือผู้เดินขบวน

ในประเทศฝรั่งเศสให้สิทธิเสรีภาพอย่างมากแก่ประชาชนจึงไม่ได้กำหนดถึงขอบเขตหน้าที่ของประชาชนที่จะชุมนุมสาธารณะหรือเข้าร่วมเดินขบวน

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของฝรั่งเศส ทุกครั้งจะต้องมีเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะ คือ ในเขตกรุงปารีสจะอยู่ในความดูแลของผู้บัญชาการตำรวจกรุงปารีส ส่วนในเขตปริมณฑลอื่นให้อยู่ในความดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัดหรือรองผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนในเขตเมืองให้อยู่ในความดูแลของนายกเทศมนตรี

โดยผู้มีอำนาจดูแลการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประชาชนของฝรั่งเศสจะแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้าไปดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยในการชุมนุมสาธารณะหรือดูแลเส้นทางในการเดินขบวน และถ้ากรรมการ

ชุมนุมสาธารณะหรือผู้จัดการเดินขบวนได้ร้องขอความช่วยเหลือในการดูแลการชุมนุมสาธารณะ และการเดินขบวนให้เป็นไปโดยสงบเรียบร้อย และขอให้จัดการต่อผู้ที่ขัดขวางการชุมนุมหรือก่อให้เกิดความวุ่นวายจากการชุมนุมได้ และถ้ามีการปะทะทำร้ายกันอย่างรุนแรงในที่ชุมนุมสาธารณะ เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถเข้ามาสลายการชุมนุมและการเดินขบวนได้

และระบบกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของฝรั่งเศสได้ให้อำนาจพิเศษแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้เป็นผู้มีอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และถ้าเห็นว่าการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนนั้นอาจจะก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองก็จะให้อำนาจในการสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนได้

ข. ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศส
ในภาวะปกติ

วิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน คือ

1. ต้องมีหนังสือแจ้งบอกกล่าวเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน โดยหนังสือแจ้งบอกกล่าวจะต้องระบุ ชื่อ ที่อยู่ อาชีพของคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะหรือผู้จัดการเดินขบวน เรื่องที่จะแสดงความคิดเห็นหรือเรียกร้องต่อรัฐบาลในการจัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออะไร โดยต้องกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่จะมีการชุมนุมสาธารณะ หรือวัน เวลา เส้นทาง การเดินขบวน รวมถึงลักษณะและวิธีการในการเดินขบวน จำนวนของผู้ชุมนุมสาธารณะ หรือผู้เดินขบวนโดยประมาณ และต้องลงลายมือชื่อของคณะกรรมการชุมนุมสาธารณะ หรือผู้จัดการเดินขบวน
2. ระยะเวลาในการทำหนังสือแจ้งบอกกล่าวเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบจะต้องแจ้ง ณ ที่ทำการของหน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น โดยแจ้งล่วงหน้าอย่างน้อยสามวัน หรือ อย่างมากสิบห้าวันก่อนวันที่จะมีการชุมนุมสาธารณะ หรือการเดินขบวน
3. เจ้าหน้าที่รัฐซึ่งได้รับหนังสือแจ้งบอกกล่าวแล้ว จะต้องออกไปรับแจ้งให้ผู้แจ้งทันที ซึ่งถ้าเจ้าหน้าที่รัฐเห็นว่าการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนจะก่อให้เกิด

เกิดความไม่สงบเรียบร้อยได้ ก็อาจมีคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนได้โดยต้องแจ้งไปยังผู้ลงนามในหนังสือแจ้งบอกกล่าวโดยทันที ส่วนสิทธิในการออกุทธธณ์คำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของฝรั่งเศสไม่มีข้อห้ามในเรื่องการออกุทธธณ์คำสั่งห้ามไว้ แต่ต้องนำคดีไปฟ้องต่อสภาแห่งรัฐในการเพิกถอนคำสั่งห้ามนั้น

ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในภาวะปกติ

ข้อจำกัดของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติของฝรั่งเศสมีข้อจำกัดเพียงเล็กน้อย คือ

1. การชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนจะกระทำเกินเวลา 23.00 นาฬิกาไม่ได้
2. การชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนจะกระทำบนทางสาธารณะไม่ได้ เช่น ถนนหลวง

และมีบทลงโทษถ้าไม่ทำตามวิธีที่กฎหมายชุมนุมสาธารณะของฝรั่งเศสกำหนด คือ ต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่ 15 วัน ถึง 6 เดือน และปรับตั้งแต่ 16 ฟรังก์ ถึง 2,000 ฟรังก์ ในกรณีต่อไปนี้

- ผู้ที่ให้ข้อความไม่ครบถ้วนหรือถูกต้องในหนังสือแจ้งบอกกล่าวให้ทราบล่วงหน้า เพื่อสงวนให้เข้าใจผิดถึงเงื่อนไขของการประท้วง หรือ
- ผู้เข้าร่วมเดินขบวนที่ไม่ได้มีการแจ้งให้ทราบล่วงหน้า หรือผู้ที่ถูกสั่งห้ามการเดินขบวน

3.1.3 การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศสในภาวะไม่ปกติ

ในฝรั่งเศสมีการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติ คือ ในกรณีเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน กรณีประกาศใช้กฎอัยการศึก เกิดสงคราม เกิดการก่อกบฏ จึงได้มีบทบัญญัติพิเศษให้อำนาจแก่รัฐในการปฏิบัติต่อสถานการณ์นั้น คือ

ก. อำนาจพิเศษของประธานาธิบดี

การให้อำนาจหน้าที่พิเศษแก่ประธานาธิบดีในการที่จะสั่งการ หรือ กระทำการใด ๆ ได้เท่าที่เห็นว่าจำเป็นต่อสถานการณ์ ตามที่รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ค.ศ. 1958 ม. 16 ได้มีบทบัญญัติรับรอง ในกรณีที่สถาบันหลักของรัฐ เอกราชของประเทศชาติหรือการปฏิบัติ ตามพันธะกรณีระหว่างประเทศได้รับการคุกคามอย่างร้ายแรง ประธานาธิบดีจะต้องปรึกษารือ กับนายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา และคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อ แดลงการณื่อดำเนินการต่าง ๆ ให้แก่ประชาชนรับทราบ ซึ่งอาจจะมีส่วนกระทบกระเทือนต่อ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบได้ คือ อาจมีคำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินทาง ข้ามพรมแดน

ข. กฎอัยการศึก

กฎอัยการศึก เป็นกฎหมายที่ใช้ในภาวะสงครามที่มีความจำเป็นต้อง ลู้รบกับศัตรู การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ในภาวะไม่ปกติจึงมีส่วนที่เกี่ยวข้อง กับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวฝรั่งเศสที่ฝ่ายรัฐบาลจะนำมา เป็นข้ออ้างใน การจำกัด ห้ามการชุมนุมสาธารณะและการเดินทางได้ ซึ่งกฎหมายนี้มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้ ⁷

⁷ เรื่องเดียวกัน. ในส่วนคำแปลของ

- รัฐบัญญัติว่าด้วยกฎอัยการศึก ลงวันที่ 9 สิงหาคม ค.ศ. 1849

(Loi sur l'etat de siege, 9 aout 1849)

- รัฐบัญญัติว่าด้วยกฎอัยการศึก ลงวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 1878

(Loi relative a l'etat de siege, 3 avril 1878)

1. การประกาศกฎอัยการศึก จะกระทำได้ก็แต่ในกรณีที่กำลังจะเกิดภัยอันตรายจากสงครามจากต่างประเทศ หรือจากการกบฏโดยใช้กำลังอาวุธเท่านั้น
 2. ประธานาธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีมีอำนาจในการประกาศกฎอัยการศึก แต่จะต้องมีการเรียกประชุมรัฐสภาภายในสองวันนับจากวันประกาศกฎอัยการศึก และเมื่อมีการประชุมรัฐสภาแล้ว รัฐสภาอาจจะอนุมัติหรือยกเลิกประกาศกฎอัยการศึกได้ ในกรณีที่สภาทั้งสองมีความคิดเห็นแตกต่างกันให้ถือว่าประกาศกฎอัยการศึกเป็นอันยกเลิกโดยทันที
 3. การประกาศกฎอัยการศึกจะทำได้แต่โดยออกเป็นพระราชบัญญัติเท่านั้น โดยต้องระบุท้องที่ที่ประกาศกฎอัยการศึก กำหนดระยะเวลาใช้บังคับ และเมื่อพ้นระยะเวลาที่กำหนดประกาศกฎอัยการศึกก็จะสิ้นผลลงโดยทันที เว้นแต่รัฐสภาจะขยายระยะเวลาใช้บังคับของประกาศกฎอัยการศึก
 4. ผลของการประกาศกฎอัยการศึก คือ
 - ให้โอนอำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน (ตำรวจ) ไปยังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
 - ภายในท้องที่มีการประกาศกฎอัยการศึก ให้ศาลทหารมีอำนาจพิจารณาคดีที่ทำผิดเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย
 - เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจในการตรวจค้นเคหสถานของประชาชนได้ตลอดเวลา ห้ามการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนต่าง ๆ ที่อาจจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยต่อบ้านเมือง
- ค. กฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉิน
เป็นกฎหมายที่ใช้ในภาวะฉุกเฉินของประเทศฝรั่งเศส เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ซึ่งมีหน้าที่จำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของฝรั่งเศส ที่นำมา

เป็นข้ออ้างในการห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินทางได้ ซึ่งกฎหมายนี้มีสาระสำคัญสรุปได้คือ ^๒

1. การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จะประกาศได้ต่อเมื่อมีภัยอันตรายมากระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือจากเหตุการณ์ที่มีลักษณะเป็นภัยพิบัติสาธารณะ
2. คณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีอำนาจในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และต้องระบุท้องที่จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งมีผลใช้บังคับเป็นเวลาเพียง 12 วันเท่านั้น และจะสิ้นผลเมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว เว้นแต่จะได้รับการอนุมัติจากรัฐสภาให้ขยายระยะเวลาในการใช้บังคับออกไปอีก
3. ผลของการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย และผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ดูแลควบคุมสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน (ตำรวจ) มีอำนาจในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน คือ ห้ามประชาชนสัญจร ห้ามยานพาหนะสัญจรภายในเขตและเวลาที่ประกาศกำหนด กำหนดเขตหวงห้ามหรือห้ามบุคคลใดเข้าไปในเขตหวงห้าม ห้ามประชาชนออกจากบ้านภายในกำหนดเวลา ห้ามการชุมนุมสาธารณะ และการเดินทางชนทุกรูปแบบที่อาจจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง

^๒ เรื่องเดียวกัน, ในส่วนคำแปลของ

- รัฐบัญญัติหมายเลข 55-385 ลงวันที่ 3 เมษายน ค.ศ. 1955 ว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉิน

(Loi n.55-385 instituant un etat d'urgence, 3 avril 1955)

โดยสรุปหลักเกณฑ์ของการชุมนุมในฝรั่งเศสจะเห็นได้ว่า ประชาชนชาวฝรั่งเศสทุกคนมีเสรีภาพที่จะทำการใด ๆ ได้ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น หรือขัดต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ดังนั้น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและการเดินขบวนจึงมีได้อย่างเสรีไม่ต้องขออนุญาตจากทางราชการ แต่กฎหมายชุมนุมสาธารณะของฝรั่งเศสได้มีการออกหลักเกณฑ์ในการชุมนุมและการเดินขบวนซึ่งผู้ชุมนุมต้องปฏิบัติตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด เพื่อจะได้ไม่ก่อให้เกิดความไม่สะดวกแก่บุคคลอื่น และเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ส่วนในภาวะบ้านเมืองไม่ปกติมีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือมีประกาศกฎอัยการศึกโดยมีความจำเป็นรัฐบาลก็สามารถจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมและการเดินขบวนได้เพียงชั่วคราว ซึ่งกฎหมายของฝรั่งเศสจะมีการจำกัดระยะเวลาการใช้ประกาศภาวะฉุกเฉินและประกาศกฎอัยการศึก เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพของประชาชนชาวฝรั่งเศส

3.2 ประเทศอังกฤษ

3.2.1 ความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในอังกฤษ

เดิมประเทศอังกฤษมีการปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์โดยมีกษัตริย์เป็นประมุข สิทธิเสรีภาพของชาวอังกฤษได้รับการรับรองเป็นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1215 ในสมัยพระเจ้าจอห์น เนื่องจากพระเจ้าจอห์นต้องการเงินจำนวนมากเพื่อทำสงคราม จึงบังคับเรียกเก็บภาษีกับประชาชนมากขึ้น ถ้าผู้ใดขัดขวางหรือไม่เห็นด้วยก็ใช้วิธีการรุนแรงบังคับ ก่อความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไป พวกพระและขุนนางชั้นสูงทั้งหลายจึงบังคับให้พระเจ้าจอห์นทำสัญญาสำคัญที่เรียกว่า "มหากฎบัตรแมกนาคาร์ตา" (Magna Carta)⁹ ซึ่งได้กลายเป็นเอกสารสำคัญทางประวัติศาสตร์การปกครองของอังกฤษที่รับรองสิทธิขั้นพื้นฐานแก่ประชาชน คือ ความเสมอภาคในทางกฎหมาย สิทธิเสรีภาพส่วนตัว สิทธิในทรัพย์สิน กษัตริย์จะทำอะไรจะต้องได้รับความยินยอมจากรัฐสภา

ต่อมาในสมัยพระเจ้าชาร์ล ที่ 1 พระองค์ต้องการเงินจำนวนมากจึงเรียกประชุมรัฐสภาขึ้นในปี ค.ศ. 1625 และ 1626 ซึ่งรัฐสภาไม่ยอมพิจารณาเรื่องการเงินกลับพิจารณาถึงพฤติกรรมของพระเจ้าชาร์ล ที่ 1

ต่อมาในปี ค.ศ. 1628 ทรงเรียกประชุมรัฐสภาอีกเพราะไม่สามารถแก้ปัญหาการเงินได้ จึงเป็นโอกาสให้รัฐสภาบังคับให้พระองค์ยอมเซ็นเอกสารอีกฉบับ เรียกว่า "The Petition of Right"¹⁰ ซึ่งมีข้อความคล้ายคลึงกับแมกนาคาร์ตา คือ ห้ามเก็บภาษีโดยมิได้รับอนุมัติจากรัฐสภา ห้ามใช้กฏอัยการศึกในยามปกติ ห้ามจำคุกประชาชนโดยไม่มีเหตุ

⁹ หยุด แสงอุทัย, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2515), หน้า 194.

¹⁰ วิทยา นภาศิริกุลกิจ, การเมืองอังกฤษ, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2515) หน้า 23-25.

อันชอบธรรม ห้ามใช้กำลังทหารกับประชาชน พระเจ้าชาร์ลทรงยอมรับเงื่อนไขดังกล่าวจึงทำให้ประชาชนชาวอังกฤษได้รับสิทธิเสรีภาพมากขึ้น

ต่อมาในปี ค.ศ. 1688 สมัยพระเจ้าเจมส์ที่ 2 ได้มีความพยายามที่จะรื้อฟื้นอำนาจของกษัตริย์ขึ้นมาใหม่และกดขี่ข่มเหงประชาชนอีก รัฐสภาจึงได้ทำการปฏิวัติยึดอำนาจที่เรียกว่า "The Glorious Revolution" และได้ขับไล่พระเจ้าเจมส์ที่ 2 ออกจากราชสมบัติ จากนั้นได้อัญเชิญพระนางแมรีกับเจ้าชายวิลเลียมขึ้นครองราชย์แทน โดยพระนางได้ส่งพระนามในเอกสารสำคัญอีกฉบับคือ "The Bill of Right"¹¹ ในปี ค.ศ. 1689 จึงเป็นการยุติความขัดแย้งระหว่างกษัตริย์กับรัฐสภา เอกสารฉบับนี้ระบุว่า การออกกฎหมายบังคับกับประชาชนเป็นอำนาจของรัฐสภา กษัตริย์จะขึ้นภาษีหรือบังคับเก็บภาษีโดยไม่ได้รับความยินยอมจากรัฐสภาไม่ได้ และมีการรับรองเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน

หลังจากนั้นอังกฤษได้เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้บริหารประเทศ อังกฤษไม่มีรัฐธรรมนูญเป็นลายลักษณ์อักษรแต่มีจารีตประเพณีเป็นรัฐธรรมนูญ สิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวอังกฤษที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะได้เริ่มมีมาครั้งแรกในกรุงลอนดอน ณ จตุรัสทราฟัลก้า (Trafalgar Square) สวนสาธารณะไฮด์ปาร์ค (Hyde Park) จตุรัสเรดไลออน (Red Lion Square) ซึ่งเป็นสถานที่สาธารณะที่ประชาชนจะมาชุมนุมรวมกันแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นทางการเมืองต่อรัฐบาล แต่อย่างไรก็ตาม ความเป็นมาในเรื่องสิทธิที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมและเดินขบวนของอังกฤษในช่วงที่ผ่านมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1930 นั้น การเดินขบวนหรือถือแผ่นป้ายถือเป็นประเพณีและเป็นเรื่องธรรมดาสามัญของชาวอังกฤษที่ต้องการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของตน มีกลุ่มกรรมกรจัดเดินขบวนในวันกรรมกร กลุ่มคนงานที่ไม่มีงานทำได้ชุมนุมเรียกร้องโดยเดินขบวนถือป้ายประท้วงต่อรัฐบาลอังกฤษ มีกลุ่มประชาชนนับหมื่นเดินขบวนทั่วประเทศเพื่อแสดงความคิดเห็นต่อการต่อต้านอาวุธนิวเคลียร์ หรือนโยบายการป้องกันประเทศของอังกฤษ

¹¹ เรื่องเดียวกัน

ในปี ค.ศ. 1936 นางตันแคน (Mrs. Duncan) ได้เสนอจะจัดการชุมนุมกลางแจ้งเพื่อประท้วงวิธีการของรัฐบาลในการแก้ปัญหาคนว่างงาน บนถนนนอกศูนย์ฝึกคนงานที่ว่างงาน¹² การจัดการชุมนุมรบกวนการดำเนินการตามปกติของศูนย์ฝึกคนงานที่ว่างงานผู้กำกับการตำรวจจึงบอกให้นางตันแคนเคลื่อนย้ายสถานที่ชุมนุมออกไปจากที่เดิม 175 หลา แต่เมื่อนางตันแคนปฏิเสธจึงถูกจับข้อหาขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานและถูกปรับในข้อหาทำลายความสงบสาธารณะ¹³ ซึ่งผู้จัดการชุมนุมบนถนนหลวงต้องขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจล่วงหน้า ตำรวจก็จะเข้ามาดูแลให้ความร่วมมือในการชุมนุมโดยสงบ แต่ถ้าตำรวจไม่ได้รับแจ้งทางเจ้าหน้าที่ตำรวจอาจให้มีการเคลื่อนย้ายการชุมนุมที่เป็นการรบกวน หรือขัดขวางทางจราจรในทางหลวง (Duncan v. Jones 1936)

ในปี ค.ศ. 1947 มีการชุมนุมของพวกฟาสซิสต์ในเมืองดาลสตัน (Dalston)¹⁴ การชุมนุมดังกล่าวจัดขึ้นในถนนแคบ ๆ โดยได้รับอนุญาตจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ การปราศรัยเต็มไปด้วยการยุยงให้ต่อต้านพวกเซมิติก ก่อให้เกิดปฏิกิริยาที่รุนแรงจากผู้ชุมนุมที่ไม่เห็นด้วยกับผู้ปราศรัย เกิดการปะทะกันระหว่างผู้ปราศรัยกับผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่ตำรวจจึงต้องเข้ามาดูแลความปลอดภัย ตั้งแต่นั้นมาทุกครั้งที่มีการชุมนุมสาธารณะจึงต้องมีเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามารักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างการชุมนุมสาธารณะ

ในปี ค.ศ. 1974 มีความขัดแย้งในแนวคิดทางการเมืองของอังกฤษสองกลุ่มคือ กลุ่มชาตินิยม (National Front) กับกลุ่มมาร์คซิสต์ (International Marxist Group) มีการชุมนุมกันที่จตุรัสเรดไลออน (Red Lion Square) ในวันที่ 15 มิถุนายน

¹² Shearman, Ian. Shackleton on the Law and Practice of Meeting, Seventh Edition, (LONDON : Sweet & Maxwell, 1983) p.8

¹³ Street, Harry. Freedom, The Individual and The Law. Third Edition, (England : Penguin Books, 1972) p.p. 53-54.

¹⁴ สนธิ เตชานันท์, ระบบการเมืองการปกครองประเทศไทย, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2529) หน้า 107.

ค.ศ. 1974 มีการปะทะกันรุนแรง ผลทำให้มีผู้เสียชีวิต 1 คน ผู้ร่วมชุมนุม 12 คน และตำรวจ 46 นาย ได้รับบาดเจ็บและมีผู้ถูกจับกุม 51 คน จากการชุมนุมก่อความไม่สงบเรียบร้อย¹⁵

ในปี ค.ศ. 1977 เมื่อวันที่ 13 สิงหาคม ค.ศ. 1977 มีการชุมนุมแสดงความคิดเห็นในเรื่องแบ่งแยกผิวซึ่งมีตำรวจเข้าควบคุมการชุมนุมถึง 4,000 คน และเมื่อการชุมนุมดังกล่าวเกิดความไม่สงบ มีการปะทะกันรุนแรง มีการจับกุมได้ 214 คน มีประชาชนได้รับบาดเจ็บ 111 คน เจ้าหน้าที่ตำรวจบาดเจ็บ 55 คน หลังเหตุการณ์นี้มีการเดินขบวนของคนงานในเมืองเบอริงแฮม มีการชุมนุมในเมืองแมนเชสเตอร์ จำนวน 3,500 คน และตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันการจัดการเดินขบวนและชุมนุมสาธารณะตามกฎหมายเป็นสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่จะชุมนุมได้ถ้าไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง¹⁶

ดังนั้น ระบอบการปกครองของอังกฤษจึงเป็นระบอบที่มีวิวัฒนาการของเสรีภาพของประชาชนเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของกลไกทางการเมืองซึ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ ระบอบการปกครองของอังกฤษจึงอยู่มาจนถึงปัจจุบันได้ด้วยความรู้สึกรหวงแหนในเสรีภาพของประชาชนชาวอังกฤษทุกคนต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและอิสรภาพในการดำเนินการทางการเมือง จะเห็นได้ว่าเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะของประเทศอังกฤษจึงตั้งอยู่บนฐานสำคัญของกฎหมายที่ว่า "ประชาชนมีอิสระในการทำอะไรก็ได้ถ้าไม่มีข้อห้ามเอาไว้" เสรีภาพในรัฐธรรมนูญอังกฤษจึงเกิดจากสิทธิส่วนบุคคล เสรีภาพในการชุมนุมจึงไม่มีอะไรมากไปกว่าคำวินิจฉัยของศาล ในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลแต่ละคน และเสรีภาพในการพูดของผู้เข้าร่วมชุมนุมต้องไม่ละเมิดกฎหมาย

¹⁵ Barnum, G, David. "Freedom of assembly and the hostile audience in Anglo American Law" The American Journal of comparative Law. Volume 29, number 1, winter 1981. p. 61.

¹⁶ Ibid. p. 61-62.

จะเห็นได้ว่าการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของอังกฤษ คือ การที่คนมารวมกันชุมนุมเดินขบวนสาธารณะโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นหรือก่อความรำคาญ กีดขวางการจราจร และทำผิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุมในที่สาธารณะ หรือเป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมายตามบทบัญญัติของอังกฤษ

ก. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติในอังกฤษ

เสรีภาพในการชุมนุมและเดินขบวนในอังกฤษถือเป็นเรื่องธรรมดาสามัญที่ประชาชนต้องการแสดงความคิดเห็นทางการเมืองของตนได้ในภาวะบ้านเมืองปกติ เนื่องจากบุคคลมีเสรีภาพที่จะสนทนากับอีกบุคคลหนึ่ง เพราะฉะนั้นบุคคลจำนวนมากจึงมีเสรีภาพที่จะรวมตัวกันในที่ชุมนุมสาธารณะได้ถ้ามีที่ชุมนุม แต่ถ้าชุมนุมกันบนทางหลวงผู้ชุมนุมจะมีความผิดฐานกีดขวางทางจราจร นอกจากได้รับอนุญาตจากตำรวจ ในอังกฤษประชาชนมีสิทธิที่จะชุมนุมในส่วนสาธารณะได้แต่ต้องขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลสวนสาธารณะนั้นเสียก่อน ซึ่งในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่สวนสาธารณะก็จะอนุญาตให้ใช้โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายและการขออนุญาตก็ไม่ใช้เรื่องยาก ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า การชุมนุมของประชาชนชาวอังกฤษในภาวะบ้านเมืองปกติเป็นไปอย่างอิสระเสรี ถ้าการชุมนุมและการเดินขบวนนั้นไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมก็สามารถทำได้อย่างเต็มที่

ในเรื่องการเดินขบวนตามท้องถนน ประชาชนมีเสรีภาพในการเดินขบวนได้หากการเดินขบวนนั้นไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน แต่ถ้าการเดินขบวนตามท้องถนนก่อให้เกิดความเดือดร้อนกีดขวางการจราจร เช่น การหยุดเดินขบวนในขณะที่อยู่บนท้องถนน ผู้เดินขบวนจึงมีความผิดฐานละเมิดกฎหมายจราจร จะเห็นได้ว่าในอังกฤษประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและเดินขบวนได้อย่างเสรีในภาวะบ้านเมืองปกติ

ข. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติในอังกฤษ

ประเทศอังกฤษมีสถานะทางการเมืองที่สงบเรียบร้อยมาตลอดไม่ค่อยมีภาวะไม่ปกติ อังกฤษไม่เคยผ่านประสบการณ์ที่มีการรัฐประหารโค่นล้มระบบการปกครองที่กดขี่ประชาชนโดยใช้กำลังอาวุธ และการสถาปนาระบอบรัฐธรรมนูญระบบการเมืองขึ้นมาซ้ำแล้วซ้ำอีกเหมือนเช่นประเทศอื่น ๆ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวอังกฤษจึงเป็นไปอย่างเสรี ซึ่งอังกฤษถือว่าเป็นแม่แบบของระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย

อังกฤษอยู่ในระบบการปกครองโดยกฎหมายมาเป็นเวลานานก่อนที่อังกฤษจะเปลี่ยนมาสู่ระบอบประชาธิปไตย สิทธิของพลเมืองไม่ใช่มาจากปฏิญญาของนักการเมือง แต่มาจากคำตัดสินของศาลในระบบ common law ของอังกฤษ ดังนั้น จึงไม่มีกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรกำหนดให้ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ สิทธิเหล่านี้เพียงวางอยู่บนสมมุติฐานเก่าแก่ของศาลอังกฤษที่ว่า "พลเมืองมีเสรีภาพที่จะกระทำการใด ๆ ตามที่ตนปรารถนาแต่จะต้องไม่ไปละเมิดกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง"¹⁷

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอังกฤษจึงมีอยู่ตลอดเวลา แม้ในภาวะบ้านเมืองไม่ปกติในบางกรณี เช่น ในภาวะเกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง ในภาวะสงคราม ซึ่งเสรีภาพของประชาชนอังกฤษก็ยังมีอยู่อย่างปกติ

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวอังกฤษมีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1215 ที่มีมหากฎบัตรแมกนาคาร์ตา (Magna Carta) ที่รับรองถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน ต่อมาก็มี The Petition of Right 1628 และ The Bill of Right 1689 ที่รับรองถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวอังกฤษถือว่าเป็นจุดกำเนิดระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภาที่มาจากเสียงของประชาชนเป็นใหญ่ ซึ่งมีวิวัฒนาการ

¹⁷ สนธิ เตชานันท์, ระบบการเมืองการปกครองประเทศอังกฤษ, หน้า 101

ทางการเมืองทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการพูด การแสดงความคิดเห็น และการชุมนุมโดยสงบ ทำให้มีการชุมนุมสาธารณะมีการเดินขบวนประท้วงตามสวนสาธารณะต่าง ๆ เช่น สวนสาธารณะไฮด์ปาร์ค (Hyde Park) ที่ต่อมาใช้เป็นคำทับศัพท์เรียกการชุมนุมสาธารณะว่า "เปิดไฮด์ปาร์ค" จตุรัสทราฟัลการ์ (Trafalgar Square) และจตุรัสเรดไลออน (Red Lion Square) ถือเป็นสถานที่ประวัติศาสตร์ของความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของชาวอังกฤษที่มีสิทธิเรียกร้องแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาล การเดินขบวนประท้วงเพื่อแสดงความคิดเห็นคัดค้านไม่เห็นด้วยต่อการกระทำของรัฐบาล ถือเป็นสิทธิทางการเมืองของประชาชนที่อยู่ในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

3.2.2 การคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอังกฤษในภาวะปกติ

ระบบการปกครองของประเทศอังกฤษที่ให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพอย่างมากที่จะทำอะไรก็ได้ถ้าไม่มีข้อห้ามไว้ แม้อังกฤษจะไม่มีรัฐธรรมนูญลายลักษณ์อักษร แต่มีรัฐธรรมนูญที่เป็นจารีตประเพณี ที่มีการรับรองถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ คือ สามารถชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนได้ซึ่งการชุมนุมนั้นจะต้องไม่ละเมิดต่อกฎหมายของบ้านเมือง

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวอังกฤษมีองค์ประกอบที่สามารถสรุปได้เป็น 3 ส่วน คือ ¹⁸

¹⁸ Card, Richard. Public orders-the new Law, (Great Britain : Butter worth, 1987) pp. 149-163. from.

- Public Order Act 1986
- Public Order Act 1936
- Public Meeting Act 1908
- Seditious Meetings Act 1817

- ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
อังกฤษในภาวะปกติ
- ข. ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอังกฤษ
ในภาวะปกติ
- ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
อังกฤษในภาวะปกติ

ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
อังกฤษในภาวะปกติ

ในการเดินขบวนและชุมนุมสาธารณะของประเทศอังกฤษในภาวะปกติ
จะมีผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุมสาธารณะ คือ

1. ผู้รับผิดชอบในการเดินขบวนและชุมนุมสาธารณะ

ในการเดินขบวนและการชุมนุมสาธารณะ จะต้องเป็นผู้จัดการเดิน
ขบวนและผู้จัดการชุมนุมสาธารณะ เป็นผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการเดินขบวนและการชุมนุม
สาธารณะให้เรียบร้อย โดยกฎหมายของอังกฤษไม่ได้กำหนดจำนวน คุณสมบัติ หรืออายุของ
ผู้จัดการเดินขบวนหรือการชุมนุมสาธารณะไว้ เพียงแต่จะต้องมีการระบุชื่อ และที่อยู่ของผู้จัดการ
เดินขบวนและผู้จัดการชุมนุมสาธารณะไว้ในหนังสือบอกกล่าว โดยมีหน้าที่จะต้องดูแลการเดินขบวน
และการชุมนุมสาธารณะให้เรียบร้อยไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง และต้องเป็นผู้ยื่นหนังสือ
บอกกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการจัดการเดินขบวนและการชุมนุมสาธารณะ

2. ผู้เดินขบวนหรือผู้ชุมนุมสาธารณะ

ในประเทศอังกฤษได้มีกฎหมายกำหนดให้ผู้เข้าร่วมในการเดิน
ขบวนและการชุมนุมสาธารณะ จะต้องปฏิบัติตามที่กฎหมายเกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย
ของบ้านเมืองบัญญัติไว้ ถ้าฝ่าฝืนก็จะต้องถูกลงโทษตามกฎหมาย

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบในการเดินขบวนและชุมนุมสาธารณะ ในการเดินขบวนและการชุมนุมสาธารณะของอังกฤษทุกครั้งจะต้องมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งในกรุงลอนดอนอาจอยู่ในความดูแลของผู้บัญชาการตำรวจนครบาลลอนดอน ส่วนท้องที่อื่นก็อยู่ในความดูแลของหัวหน้าตำรวจท้องที่นั้น

โดยมีอำนาจในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ เข้าไปรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และอาจมีการกำหนดเงื่อนไขในการเดินขบวนหรือการชุมนุมสาธารณะ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง และถ้าเห็นการเดินขบวนหรือการชุมนุมสาธารณะจะนำไปสู่การก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองก็สามารถออกคำสั่งห้ามการชุมนุมใด ๆ ได้

ข. ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอังกฤษในภาวะปกติ

วิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอังกฤษในการเดินขบวนและชุมนุมสาธารณะ คือ

1. ต้องมีการทำหนังสือบอกกล่าวแก่สถานีตำรวจของท้องที่ว่าจะมีการเดินขบวนหรือชุมนุมสาธารณะ โดยจะต้องทำเป็นหนังสือบอกกล่าวซึ่งต้องระบุ ชื่อ ที่อยู่ อาชีพของผู้จัดการเดินขบวนหรือผู้จัดการชุมนุมสาธารณะ เส้นทางสถานที่ วัน เวลา ในการเดินขบวนหรือการชุมนุมสาธารณะ วัตถุประสงค์ในการชุมนุม จำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมสาธารณะ และการเดินขบวน และจะต้องลงลายมือชื่อของผู้จัดการเดินขบวนและผู้จัดการชุมนุมสาธารณะ
2. การทำหนังสือบอกกล่าวแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ จะต้องไปยื่นด้วยตนเองของผู้จัดการเดินขบวนและชุมนุมสาธารณะ หรือมอบหมายให้บุคคลอื่นไปยื่นแทน หรืออาจส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับแทนได้ ซึ่งจะต้องแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่าหกวันทำการ ซึ่งถ้าไม่สามารถทำการได้ทันโดยมีเหตุสมควรก็ต้องยื่นหนังสือบอกกล่าวโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้
3. หัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่ได้รับหนังสือบอกกล่าว จะต้องออกไปรับคำบอกกล่าวให้แก่ผู้ยื่นหนังสือบอกกล่าว ซึ่งอาจจะมีการกำหนดเงื่อนไขในการเดินขบวนและการชุมนุมสาธารณะเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมืองได้ และ

ถ้าเห็นว่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยอย่างร้ายแรงขึ้นก็มีคำสั่งห้ามการเดินขบวน และการชุมนุมสาธารณะได้ ซึ่งมีระยะเวลากำหนดไม่เกิน 3 เดือน ต่อสภาท้องถิ่นในเขตนั้น

ส่วนสิทธิในการออกุทธรณ์คำสั่งห้ามการเดินขบวนและการชุมนุมสาธารณะของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จะต้องอุทธรณ์ต่อสภาท้องถิ่นที่ออกคำสั่งห้ามโดยอาจมีการพิจารณาภายหลังที่จะเพิกถอนหรือเปลี่ยนแปลงคำสั่งห้ามการชุมนุมได้

ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอังกฤษ
ในภาวะปกติ

ข้อจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอังกฤษมีเพียงเล็กน้อยเพื่อให้การเดินขบวนและการชุมนุมประท้วงเป็นไปโดยสงบเรียบร้อย จึงมีข้อจำกัด คือ

1. ห้ามการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนใกล้รัฐสภาในระยะ 1 ไมล์ หรือห้ามผ่านหรือเข้าไปใกล้สถานที่บางแห่ง อาทิเช่น พระราชวัง ทำเนียบรัฐบาล ฯลฯ
2. ห้ามการเดินขบวนประท้วง หรือชุมนุมสาธารณะที่ก่อให้เกิดการรบกวนประชาชนในสถานที่นั้น หรือกีดขวางทางจราจร
3. ห้ามนำอาวุธอันตรายไปร่วมในการเดินขบวน หรือการชุมนุมสาธารณะ

ส่วนบทลงโทษ ถ้ากระทำการฝ่าฝืนกฎหมายรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองในการควบคุมการเดินขบวนและการชุมนุมสาธารณะของอังกฤษ คือ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 ปอนด์ หรือทั้งจำทั้งปรับในกรณีต่อไปนี้

- ผู้จัดการเดินขบวนหรือการชุมนุมสาธารณะ ที่ไม่สามารถดำเนินการตามที่แจ้งในหนังสือบอกกล่าวได้ และก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง
- ผู้เข้าร่วมเดินขบวนหรือชุมนุมสาธารณะ ที่ฝ่าฝืนไม่ดำเนินการตามที่กำหนดก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง

3.2.3 การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอังกฤษในภาวะไม่ปกติ

ในอังกฤษตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยได้ถือ
ว่าเป็นแม่แบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา โดยมีกษัตริย์เป็นประมุข ประเทศอังกฤษมีสถานการณ์
ทางการเมืองที่สงบเรียบร้อยมาตลอด ไม่ค่อยมีภาวะการฉุกเฉิน การก่อกบฏ การเกิดรัฐประหาร
หรือการก่อความวุ่นวายในบ้านเมือง จึงมีน้อยครั้งที่จะมีภาวะไม่ปกติ ทำให้สิทธิเสรีภาพของ
ประชาชนอังกฤษจึงมีอยู่ตลอดเวลา แม้ในภาวะไม่ปกติบางกรณี เช่น สงครามโลก ประชาชนชาว
อังกฤษก็ยังคงมีสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ เพื่อที่จะแสดง
ความคิดเห็นต่อรัฐ โดยการเปิดไต่ปาร์ตี้ในสถานที่สาธารณะต่าง ๆ ได้

ในปัจจุบัน จึงเห็นได้ว่าประเทศอังกฤษไม่มีกฎหมายว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉิน
ไม่มีกฎหมายการศึกที่จะจำกัดเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ของประชาชนชั่วคราว ไม่มีกฎหมายที่ให้
เจ้าหน้าที่ทหารเข้ามาดูแลรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ แต่เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่
ตำรวจเท่านั้น ซึ่งถ้ามีการก่อความวุ่นวายในบ้านเมืองก็จะใช้กฎหมายว่าด้วยการรักษาความ
สงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเท่านั้น ซึ่งจะใช้หลักเกณฑ์เดียวกันกับในภาวะปกติ

ดังนั้น เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและการเดินขบวนประท้วงในอังกฤษจึง
มีอยู่ตลอดเวลาไม่มีการลิดรอนเสรีภาพแม้ในภาวะไม่ปกติ โดยประชาชนจะต้องทำตามกฎหมาย
กำหนดในเรื่องการเดินขบวนและการชุมนุมสาธารณะ เช่นเดียวกับในภาวะปกติ

โดยสรุปหลักเกณฑ์ของการชุมนุมในอังกฤษจะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมและการเดินขบวนในอังกฤษถือเป็นเรื่องธรรมดาในระบอบประชาธิปไตย แต่เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองจึงมีกฎหมายที่วางกฎเกณฑ์ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของอังกฤษ คือ ถ้าจะมีการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนเมื่อใดจะต้องมีการแจ้งหนังสือแก่นักงานเจ้าหน้าที่บ้านเมืองให้ทราบก่อนล่วงหน้าอย่างน้อย 6 วัน โดยจะต้องแจ้ง วัน เวลา เส้นทางเดินขบวนหรือสถานที่ที่จะชุมนุมสาธารณะ และต้องมีชื่อและที่อยู่ของผู้จัดการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและรักษาความปลอดภัยแก่ส่วนรวม ซึ่งถ้าการชุมนุมและการเดินขบวนก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้น หรือก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทรัพย์สินของบ้านเมือง เจ้าหน้าที่บ้านเมืองอาจมีคำสั่งยุติไม่ให้มีการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนได้

3.3 ประเทศสหรัฐอเมริกา

3.3.1 ความเป็นมาของ เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นประเทศใหม่ที่ต่อสู้จนหลุดพ้นจากการปกครองของอังกฤษ ทำให้คนอเมริกันต้องต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพ ความเป็นอิสระและความเท่าเทียมกัน ทำให้คนอเมริกามีความผูกพันกับความเป็นประชาธิปไตยเป็นอย่างดี ตั้งแต่เริ่มต้นตั้งประเทศในปี ค.ศ. 1776 ชาวอเมริกันได้ปฏิบัติและประกาศเอกราชไม่เป็นอาณานิคมของประเทศอังกฤษและปกครองประเทศโดยระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นเป็นฉบับแรกของโลก ที่เป็นการส่งเสริมปรัชญาเสรีนิยม และสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ตามคำประกาศอิสรภาพของอเมริกาในตอนต้นว่า

"เราถือว่าความจริงต่อไปนี้มีความหมายชัดเจนในตัวของมันเอง นั่นคือความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน ได้รับสิทธิจากพระเจ้าผู้ให้กำเนิดที่โอนเปลี่ยนไปไม่ได้ สิทธิเหล่านี้ได้แก่ สิทธิในชีวิต เสรีภาพ และการแสวงหาความสุข"

คำประกาศอิสรภาพของอเมริกาเป็นการกระตุ้นถึงการต่อสู้เพื่อเสรีภาพของคนอเมริกันในเรื่องให้ประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน ไม่ให้ฝ่ายปกครองดำเนินการใด ๆ เพื่อลิดรอนสิทธิเสรีภาพนั้น ๆ หลักสำคัญในการประกันและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนคือ ไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐคนใดจะพรากชีวิต เสรีภาพ และทรัพย์สินของประชาชนได้ ยกเว้นเป็นการดำเนินตามกระบวนการยุติธรรมที่ได้กำหนดไว้เท่านั้น โดยไม่ให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจเกินขอบเขต หรือมีอำนาจมากเกินไปจนเป็นผู้ทำลายประชาธิปไตย จึงถือได้ว่าเสรีภาพเป็นพื้นฐานในการก่อให้เกิดประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งในทศวรรษของคนอเมริกัน ได้จำแนกเสรีภาพออกไว้เป็น 3 ประการ คือ ¹⁹

¹⁹ ลุขิทยธรมาธิตราช, มหาวิทยาลัย. การเมืองการปกครองในยุโรปและอเมริกา. หน่วยที่ 1-3, (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530) หน้า 41-42.

(1) เสรีภาพในด้านโอกาส (freedom of opportunity) ซึ่งสัมพันธ์กับความคิดในเรื่องความเท่าเทียมกัน ไม่มีสิ่งใดจะมาขัดขวางความเจริญก้าวหน้าของประชาชนได้

(2) เสรีภาพในการกระทำ (freedom of consumption) ที่ประชาชนทุกคนมีความต้องการที่จะทำอะไรเหมือนคนทั่วไป

(3) เสรีภาพในการต่อต้านรัฐบาลในกรณีที่ถูกกดขี่ข่มเหง รวมถึงเสรีภาพในทางความคิดเห็นและการแสดงออก ได้แก่ เสรีภาพในการพูด เสรีภาพในการเขียน เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและเรียกร้องต่อรัฐบาล อย่างไรก็ตาม เสรีภาพของประชาชนในสังคมจะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเสมอเพื่อไม่ให้บุคคลหนึ่งมีเสรีภาพมากเกินไปจนล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น การมีสิทธิเสรีภาพจึงต้องควบคู่กับหน้าที่ของประชาชนด้วย

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนในอเมริกาเพื่อเรียกร้องความต้องการของประชาชนต่อรัฐบาล เป็นส่วนสำคัญของกระบวนการทางการเมือง (political process) การเรียกร้องเกิดจากสังคมที่ไม่มีทรนัษากร หรือไม่มีการแบ่งสรรทรนัษากรแก่ประชาชนให้เพียงพอ จึงมีการเรียกร้องไปยังรัฐบาลและมีการรวมกลุ่มเพื่อให้มีพลังมากขึ้น ในสหรัฐอเมริกาจึงมีการชุมนุมโดยสงบของกลุ่มต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก การรวมตัวของประชาชนเพื่อเสนอเรื่องราวต่อรัฐบาล โดยมีแกนนำจากกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มกรรมกร กลุ่มชาวนา กลุ่มนักธุรกิจ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มศาสนา กลุ่มผลประโยชน์ต่าง ๆ ที่รวมตัวกันตามที่รัฐธรรมนูญอเมริกานับัญญัติให้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและร้องทุกข์ต่อรัฐบาลได้

ศาลสูงสุดของอเมริกาได้พิพากษาไว้ในปี ค.ศ. 1876 เรื่อง เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนอเมริกา ตามบทบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมในรัฐธรรมนูญ มาตรา 1 ว่า

"สิทธิในการชุมนุมและร้องทุกข์เป็นรากฐานของระบอบการปกครองของสหรัฐอเมริกา ความคิดในการปกครองโดยมีรูปแบบเป็นสาธารณรัฐนั้น หมายถึง สิทธิของพลเมืองที่จะพบกันอย่างสงบเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับกิจการสาธารณะ และร้องทุกข์เพื่อให้มีการแก้ไขความเดือดร้อน สิทธิเหล่านี้ในตัวของมันเองย่อมแสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์สำคัญที่พลเมืองทุกคนมีหรือควรมีในการกระทำและในกิจการของรัฐบาล สิทธิของประชาชนที่จะรวมกันและแสดง

ออกร่วมกันเป็นรากฐานของความคิดเกี่ยวกับเสรีภาพของคนอเมริกันเหมือนกับสิทธิในการพูดอย่างเสรี”²⁰

ดังนั้นเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและร้องทุกข์สามารถกระทำได้หากเป็นการกระทำเพื่อแก้ไขความเดือดร้อนของประชาชนโดยไม่ไปแทรกแซงหรือกระทบกระเทือนต่อสิทธิของบุคคลอื่น หรือต่อสิทธิของสังคมโดยรวม แต่หากเป็นการชุมนุมกันในกรณีที่มีวัตถุประสงค์ผิดกฎหมาย และก่อให้เกิดความเสียหายรุนแรงหรือความวุ่นวายในบ้านเมืองสิทธิที่จะชุมนุมกันก็จะไม่ได้รับความคุ้มครอง

ก. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติในสหรัฐอเมริกา

เสรีภาพในการชุมนุมในสหรัฐอเมริกามีคำนิยามของศาลมลรัฐและศาลสูงในการตัดสินคดีเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุม ดังนี้คือ

คดีระหว่างคือกซ์กับรัฐนิวแฮมเชียร์ ปี ค.ศ. 1941²¹ (Cox v. Newhamshire, 1941) ผู้พิพากษาได้ชี้ชัดว่าในการจัดระเบียบบนท้องถนนต้องมีคำขออนุญาตเรื่องการเดินขบวน หรือเรื่องระเบียบ เวลา สถานที่ และรูปแบบในการชุมนุมสาธารณะต่อเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งการชุมนุมสาธารณะ การประท้วงและการเดินขบวนจะทำได้ในสถานที่ที่เป็นที่สาธารณะ คือ ท้องถนน สวนสาธารณะ และยังมีสถานที่ที่ยังคลุมเครือว่าเป็นสถานที่สาธารณะหรือไม่ เช่น หอสมุดสาธารณะ ซึ่งผู้พิพากษาในระบบ common law ของสหรัฐได้ยึดจารีต

²⁰ กระทบมล ทองธรรมชาติ และสมบุรณ์ สุขสำราญ, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการปกครองและรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา. (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สมาคมนักสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย. 2513), หน้า 86.

²¹ Barnum, G. David. "Freedom of Assembly and the hostile Audience in Anglo American Law" The American Journal of comparative Law. Volume 29, Number 1, WINTER 1981, p.68.

ประเพณีในการตัดสินคดีเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ

คดีระหว่างแอดเดอร์ลี (Adderley) กับรัฐฟลอริดา ปี ค.ศ. 1966 ²²

มีนักศึกษาจำนวน 200 คน ได้เดินขบวนจากบริเวณมหาวิทยาลัยฟลอริดาในเมืองทะเลอาชีไปยังคุกของเมืองเพื่อประท้วงการจับกุมเพื่อนร่วมชั้นบางคนซึ่งประท้วง อันเป็นทางเข้าคุกไม่ใช่ที่สาธารณะของประชาชน จึงไม่ใช่สถานที่สาธารณะในการชุมนุมประท้วง เพราะคุกและบริเวณคุกต้องมีความปลอดภัย ผู้ชุมนุมจึงไม่มีสิทธิในการชุมนุมสาธารณะบริเวณคุก ถึงแม้รัฐธรรมนูญกำหนดว่าจะชุมนุมสาธารณะได้ทุกเวลา ทุกวิธี ทุกสถานที่ เป็นสมมุติฐานที่ขาดเหตุผล ในคดีนี้คุกและบริเวณคุกไม่ใช่ที่สาธารณะ ดังนั้น ผู้เดินขบวนประท้วงบริเวณคุก แล้วทางเทศบาลและผู้ดูแลคุกมีคำสั่งห้ามการชุมนุมบริเวณคุกจึงถือเป็นคำสั่งที่ถูกต้องและชอบด้วยกฎหมาย ผลจากคดีนี้จึงเห็นได้ว่า "ที่สาธารณะ" ที่จะชุมนุมสาธารณะได้ต้องมีข้อจำกัดไม่ใช่ชุมนุมได้ทุกสถานที่ เพราะต้องมีความเหมาะสมของสถานที่ชุมนุมสาธารณะด้วย

คดีระหว่างเอ็ดเวิร์ดกับรัฐเซาท์แคโรไลนา ในปี ค.ศ. 1963 (Edwards v. South Carolina, 1963) ²³ ในคดีนี้เอ็ดเวิร์ดเป็นผู้นำในการชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนบนพื้นที่ของรัฐที่เปิดให้เป็นสถานที่สาธารณะ ซึ่งการเดินขบวนชุมนุมประท้วงครั้งนี้เป็นไปอย่างเรียบร้อยและอยู่ในบริเวณที่ประชาชนสามารถเข้าไปประชุมกันได้ตามปกติ จึงมีสิทธิในการชุมนุมอย่างถูกต้องตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้

สิทธิจะชุมนุมสาธารณะจะต้องทำตามระเบียบของกฎหมายในการขออนุญาตชุมนุมสาธารณะต่อเจ้าหน้าที่รัฐ กรณีประชาชนกลุ่มหนึ่งในรัฐเบอร์มิงแฮม มลรัฐอลาบามา ²⁴ ได้วางแผนการเดินขบวนเพื่อเรียกร้องสิทธิแต่ไม่ได้ขออนุญาต และต่อมาเมื่อรู้ว่ามีคำสั่งของ

²² สมบัติ จันทรวงศ์, 200 ปีรัฐธรรมนูญอเมริกัน อดีต ปัจจุบัน และ อนาคตของมหาชนรัฐประชาธิปไตย. (กรุงเทพฯ : บรรณกิจ, 2531), หน้า 102

²³ กระมล ทองธรรมชาติ และ สมบูรณ์ สุขสำราญ, เรื่องน่ารู้เกี่ยวกับการปกครองและรัฐธรรมนูญของสหรัฐอเมริกา, หน้า 88.

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 88-89.

เทศบาลว่าห้ามเดินขบวนถนนโดยไม่ได้รับอนุญาตก็ยิ่งฝ่าฝืนจึงถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อคำสั่ง และผิดต่อรัฐธรรมนูญอเมริกา ต่อมาศาลมลรัฐจึงได้ออกคำสั่งห้ามประชาชนกลุ่มดังกล่าวที่ชุมนุมโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นว่า หากผู้ชุมนุมต้องการชุมนุมต้องขออนุญาตต่อเทศบาลหรือไปยังศาล ผู้ชุมนุมไม่เชื่อฟังและเดินขบวนต่อไป ศาลจึงตัดสินลงโทษผู้ชุมนุมฐานหมิ่นอำนาจศาล และไม่ปฏิบัติตามคำสั่งศาล พวกชุมนุมจึงได้อุทธรณ์คำสั่งการลงโทษโดยให้เหตุผลว่า เป็นการแทรกแซงสิทธิของผู้ชุมนุมตามบทแก้ไขที่ 1 ของรัฐธรรมนูญในเรื่องเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ ซึ่งต่อมาศาลสูงสุดได้พิพากษาขึ้นลงโทษผู้ชุมนุม โดยศาลสูงสุดชี้แจงว่า กฎหมายได้บัญญัติวิธีที่จะชุมนุมประท้วงโดยชอบด้วยกฎหมาย แต่ประชาชนผู้ชุมนุมไม่ทำตามกฎหมายและคำสั่งศาล จึงไม่มีสิทธิร้องทุกข์เมื่อได้รับการลงโทษฐานไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง บทแก้ไขมาตราที่ 1 ของรัฐธรรมนูญอเมริกาไม่ได้ทำให้ประชาชนอยู่เหนือกฎหมายคือ มีเสรีภาพในการชุมนุมตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ แต่ต้องทำตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดด้วย

ข. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติในสหรัฐอเมริกา

ในระยะเวลา 200 ปีของประเทศอเมริกาในการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยระบบประธานาธิบดี ภาวะบ้านเมืองอยู่ในความสงบเรียบร้อยไม่มีการปฏิวัติ รัฐประหารภายในประเทศจะมีเหตุการณ์ที่ถือว่าอยู่ในภาวะไม่ปกติ คือ กรณีสงครามกลางเมืองของรัฐฝ่ายเหนือกับฝ่ายใต้ เรื่องการเลิกทาส การป้องกันคอมมิวนิสต์ และภาวะสงครามโลก ที่ถือว่ามีผลกระทบต่อภาวะบ้านเมืองที่รัฐบาลมีอำนาจในการประกาศภาวะฉุกเฉิน ประกาศสงคราม ประกาศกฎอัยการศึก เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบก็ยังเป็นเสรีภาพของประชาชนตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติไว้ในบทแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1 แม้จะอยู่ในภาวะไม่ปกติในกรณีดังกล่าว กรณีเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นและชุมนุมโดยสงบในสมัยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ในสหรัฐอเมริกามีการตีตราหนกต่อลัทธิคอมมิวนิสต์²⁵ ผู้ชุมนุมและผู้นำในการ

²⁵ สมร นิตินันท์ประภาศ. ยุคเงื้อมมือ, (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532),

ชุมนุมสาธารณะที่มีแนวคิดสังคมนิยมจะถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ จนมีการออกกฎหมายว่าด้วยการกำจัดคอมมิวนิสต์ ใน ค.ศ. 1950 ถือว่าเป็นการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมโดยสงบ โดยถือว่าเป็นการกระทำของคอมมิวนิสต์ในอเมริกา

ในภาวะไม่ปกติเช่นภาวะสงคราม จะมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือกฎอัยการศึกในเรื่องสงครามเท่านั้น ส่วนในเรื่องการชุมนุมสาธารณะและเดินขบวน จะเป็นมาตรการของตำรวจในการรักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศโดยจะถือว่ามีความผิดตามกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งในการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และมีการส่งฟ้องต่อศาลมลรัฐในการตัดสินคดีความผิดเกี่ยวกับการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวอเมริกันมีมาตั้งแต่การเริ่มต้นตั้งประเทศสหรัฐอเมริกา หลังประกาศอิสรภาพ ค.ศ. 1776 มีการร่างรัฐธรรมนูญสายลักษณะอักษรเป็นฉบับแรกของโลก ที่มีการบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนไว้ในบทแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ มาตรา 1 ว่า "ประชาชนมีสิทธิที่จะชุมนุมกันโดยสงบ และยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาลได้" ทำให้เห็นได้ว่า ประชาชนชาวอเมริกันทุกคนมีเสรีภาพทุกตารางนิ้วของประเทศ ซึ่งการชุมนุมโดยสงบของประชาชนเพื่อแสดงความคิดเห็นหรือเพื่อคัดค้านการกระทำของรัฐบาลได้ ถ้าการชุมนุมนั้นไม่ก่อความวุ่นวายหรือความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมืองก็มีเสรีภาพในการชุมนุมได้อย่างเป็นอิสระ ซึ่งอาจต้องบอกกล่าวแก่เจ้าหน้าที่รัฐให้ทราบเท่านั้น แต่ถ้การชุมนุมโดยผิดกฎหมายก่อความวุ่นวาย ก่อความไม่สงบเรียบร้อยก็ถือว่าการกระทำผิดกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่ง เพราะไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนเหมือนประเทศอื่น ๆ และถือหลักการตามรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาเป็นหลักประกันถึงเสรีภาพของประชาชนในการพูด การแสดงความคิดเห็น การชุมนุมโดยสงบ การยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาลได้ ถ้าเป็นการกระทำโดยสงบและชอบด้วยกฎหมายของบ้านเมือง

3.3.2 การคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของสหรัฐอเมริกาใน ภาวะปกติ

ระบบการปกครองของสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญต่อเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก และได้บัญญัติไว้ในบทแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 1 ของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาว่า "ประชาชนมีสิทธิที่จะชุมนุมกันโดยสงบ และจะยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาลได้ จะห้ามหรือขัดขวางเสรีภาพของประชาชนนี้ไม่ได้" *

แม้ว่าเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนได้มีการรับรองในรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม ประชาชนจะต้องเดินขบวนและชุมนุมสาธารณะโดยไม่ละเมิดต่อกฎหมายทั่วไปจึงสามารถชุมนุมได้โดยอิสระถ้าการชุมนุมนั้นไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือความวุ่นวายในบ้านเมือง ซึ่งระบบกฎหมายของสหรัฐอเมริกาจะไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะโดยเฉพาะจึงใช้กฎหมายทั่วไป คือ กฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง ในการควบคุมดูแลการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนโดยมีองค์ประกอบพิจารณาเป็น 3 ส่วน คือ ²⁶

ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
สหรัฐอเมริกาในภาวะปกติ

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนในสหรัฐอเมริกาจะมีผู้ที่
เกี่ยวข้องกับการชุมนุม คือ

* Constitution of The United States of America (Articles in addition to and Amendment of the Constitution) Article 1.

²⁶ "Mob and riots" American Jurisprudence. Second Edition, (Newyork : The Lawyers co-operative publishing co., 1984), 54 : 499.

1. ผู้ชุมนุมหรือผู้เดินขบวน

ในอเมริกาไม่ได้กำหนดด้วยบุคคลผู้ต้องรับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวน ประชาชนทุกคนที่เข้าร่วมชุมนุมหรือเดินขบวนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบโดยต้องปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองเกี่ยวกับมาตรการการรักษาความสงบเรียบร้อย คือ กฎหมายอาญา ถ้าฝ่าฝืนชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนจนเกิดความวุ่นวายก็จะมีคามผิดตามที่กฎหมายอาญบัญญัติ

2. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบในการดูแลการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

ในการเดินขบวนและการชุมนุมสาธารณะในสหรัฐอเมริกาจะอยู่ในการดูแลของเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะและท้องที่ที่เส้นทางการเดินขบวนผ่าน ตำรวจไม่มีอำนาจในการห้ามการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน มีเพียงหน้าที่ในการดูแลควบคุมการชุมนุมให้เป็นไปโดยสงบไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง และถ้ากลุ่มผู้ชุมนุมหรือกลุ่มผู้เดินขบวนก็ให้เกิดความสับสนวุ่นวายหรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถจับกุมดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายอาญาได้ ในฐานะการชุมนุมโดยผิดกฎหมาย (unlawful assembly) ความผิดฐานก่อการจลาจล (mob or riot) โดยล่วงละเมิดดำเนินคดีต่อศาลยุติธรรม

ข. ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของสหรัฐอเมริกาในภาวะปกติ

ในสหรัฐอเมริกาไม่มีการกำหนดขั้นตอนวิธีการในการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนและไม่มีผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะ แต่ก่อนที่จะมีการชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนจะต้องมีการบอกกล่าวแก่เทศบาลท้องที่ หรือสถานีตำรวจท้องที่เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาดูแลรักษาความปลอดภัยและอำนวยความสะดวกให้แก่การชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนโดยสงบ ตามหลักการที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาบัญญัติคุ้มครองสิทธิของประชาชนไว้

ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของสหรัฐอเมริกาในภาวะปกติ

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของสหรัฐอเมริกาไม่มีข้อห้าม หรือข้อ

จำกัดใด ๆ ประชาชนสามารถที่จะชุมนุมสาธารณะ และเดินขบวนได้ทุกวัน ทุกเวลา ทุกสถานที่ ซึ่งจะต้องไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ไม่ก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมือง และไม่กระทบต่อความปลอดภัยของบ้านเมืองของประชาชนอื่น ๆ ที่ไม่ได้ชุมนุม

ซึ่งถ้าการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย หรือก่อให้เกิดการจลาจลในบ้านเมือง ก็จะมีคามผิดมีบทกฎหมายลงโทษ คือ

1. ความผิดอาญา (criminal liability) ซึ่งมีความผิดเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนในกฎหมายอาญา คือ
 - ความผิดฐานการชุมนุมโดยผิดกฎหมาย (unlawful assembly) คือ การชุมนุมที่ก่อให้เกิดความวุ่นวาย ไม่ใช่การชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนโดยสงบ แต่มีวัตถุประสงค์ในการละเมิดต่อกฎหมายบ้านเมือง ต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น
 - ความผิดฐานก่อการจลาจล (mob or riot) คือ การชุมนุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย มีการสร้างความวุ่นวายปั่นป่วนในบ้านเมือง ทำลายข้าวของ ทำลายสถานที่ราชการ ใช้อาวุธทำร้ายเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถือว่าเป็นการทำผิดกฎหมายอาญา ในเรื่องการก่อการจลาจล (mob) ผู้ชุมนุมโดยผิดกฎหมายจะถูกจับส่งฟ้องต่อศาลระบบ common law ของสหรัฐอเมริกาที่มีคำพิพากษาเป็นบรรทัดฐานในฐานะความผิดก่อการจลาจล ดังนี้

"การกระทำที่จะถือว่าเป็นการกระทำผิดฐานก่อการจลาจล (mob or riot) คือ การกระทำตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ที่ก่อให้เกิดการปะทะต่อสู้กัน เกิดความเสียหาย บาดเจ็บและการตายระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของรัฐและเอกชน เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองในสังคม จึงแตกต่างกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ (freedom of peaceful assembly) แต่มีรากฐานอันเดียวกันคือ ประชาชนมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและถูกกฎหมาย ถ้าการชุมนุมก่อให้เกิดการจลาจล (mob or riot) ก็จะผิดกฎหมาย เพราะในรัฐธรรมนูญอเมริกาให้สิทธิในการชุมนุมโดยสงบที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ใช่ให้สิทธิในการชุมนุมก่อความวุ่นวายในบ้านเมือง ถือเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่มิบบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญรับรองไว้"

2. ความผิดทางแพ่ง (civil liability)

ความผิดทางแพ่ง จะมีความผิดฐานละเมิด (damages) ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ประชาชนทั่วไป มีการทำลายสถานที่ราชการ ทำร้ายร่างกายเจ้าหน้าที่รัฐ จึงต้องชดเชยค่าเสียหายจากการก่อการจลาจลที่ไม่ใช่การชุมนุมโดยสงบโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลจะมีคำสั่งให้ผู้ชุมนุมโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องชดเชยค่าเสียหายแก่รัฐแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ และประชาชนอื่นที่ได้รับความเสียหายจากการก่อการจลาจล ก่อความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง

3.3.3 การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของสหรัฐอเมริกาในภาวะไม่ปกติ

ประเทศสหรัฐอเมริกามีการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระบบประธานาธิบดี ที่มีรัฐธรรมนูญหลายลักษณะอักษรที่บัญญัติรับรองเสรีภาพของประชาชนชาวอเมริกันเป็นฉบับแรกของโลก จึงไม่มีการจำกัดเสรีภาพของประชาชน ถือว่าเป็นประเทศแห่งความมีเสรีภาพของประชาชนอย่างยิ่งประเทศหนึ่ง ในภาวะไม่ปกติของสหรัฐอเมริกามีน้อยครั้งเพราะในอเมริกาจะไม่มีก่อกบฏ ก่อการรัฐประหาร โค่นล้มรัฐบาลแต่จะมีภาวะไม่ปกติ คือ ในกรณีสงครามโลก กรณีป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ ที่จะมีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และกฎอัยการศึกในภาวะสงครามเท่านั้น ซึ่งประชาชนอเมริกันทุกคนยังคงมีสิทธิเสรีภาพต่าง ๆ ตามที่รัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาบัญญัติรับรองไว้เช่นเดิม แม้ในภาวะไม่ปกติก็ตามประชาชนยังคงออกมาชุมนุมประท้วงคัดค้านรัฐบาลในการทำสงครามได้ แม้จะเป็นภาวะไม่ปกติ

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าไม่มีการลดทอนเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของอเมริกาในภาวะไม่ปกติ ประชาชนยังคงมีเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญอเมริกานับถือรับรองไว้ในเรื่องเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบก็ไม่ได้ถูกลดทอน ประชาชนยังคงออกมาชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนได้ตามระบอบประชาธิปไตย แม้ในภาวะไม่ปกติก็ตาม

โดยสรุปหลักเกณฑ์ของการชุมนุมในสหรัฐอเมริกาจะเห็นได้ว่า ประชาชนชาวอเมริกัน มีเสรีภาพที่จะชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนและยื่นเรื่องราวร้องทุกข์ต่อรัฐบาลได้ตลอดเวลา แต่มีข้อจำกัด คือ จะไม่คุ้มครองถึงการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนที่ก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ซึ่งถือว่าเป็นการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนที่ผิดกฎหมายขัดต่อหลักการรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง ซึ่งมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญาก่อให้เกิดการจลาจล (mob) ในบ้านเมือง และถ้าก่อให้เกิดความเสียหายจะถือว่ามีความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งอีกในฐานะเมิดที่จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหาย โดยใช้กระบวนการทางศาลยุติธรรมตัดสินคดีที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนที่ถือว่าเป็นการชุมนุมที่ผิดกฎหมาย

3.4 ประเทศเกาหลีใต้

3.4.1 ความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในเกาหลีใต้

ในอดีตประเทศเกาหลีมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ต่อมาในปี ค.ศ. 1894-1895 ได้เกิดสงครามขึ้นระหว่างจีนกับญี่ปุ่น และในปี ค.ศ. 1904-1905 เกิดสงครามระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่น ผลปรากฏว่าญี่ปุ่นชนะทั้งจีนและรัสเซีย ญี่ปุ่นซึ่งเป็นชาติมหาอำนาจในขณะนั้นจึงเข้ายึดเกาหลีเป็นรัฐในความดูแลของราชอาณาจักรญี่ปุ่น ตั้งแต่ ค.ศ. 1910-1945 ชาวเกาหลีได้พยายามต่อสู้เรียกร้องเอกราชจากญี่ปุ่น โดยมีคณะกรรมการเรียกร้องเอกราชจากญี่ปุ่น มีการประท้วงในวันที่ 1 มีนาคม ค.ศ. 1919 ผู้ก่อการและฝูงชนได้ไปร่วมชุมนุมกันที่สวนสาธารณะเจดีย์ (Pagoda Park) ในกรุงโซล มีการอ่านประกาศเรียกร้องเอกราชและอัสรภาพ และส่งให้แก่ญี่ปุ่นและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกมีการเดินขบวนครั้งใหญ่ตามถนนต่าง ๆ ซึ่งเป็นการชุมนุมอย่างสันติไม่มีความรุนแรง แต่ญี่ปุ่นไม่ยอมอีกทั้งได้สั่งให้ทหารญี่ปุ่นยิงปืนไปยังฝูงชนเพื่อสลายการเรียกร้องเอกราชทำให้มีชาวเกาหลีบาดเจ็บและตายจำนวนมาก²⁷

เมื่อญี่ปุ่นแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1945 เกาหลีมีความหวังที่จะได้รับเอกราช แต่รัสเซียได้ส่งทหารเข้ายึดครองดินแดนที่อยู่ตอนเหนือ เส้นขนานที่ 38 ขึ้นไป และสหรัฐอเมริกาได้ส่งทหารเข้าไปยึดครองดินแดนที่อยู่ตอนใต้เส้นขนานที่ 38 ลงมา ดังนั้นเมื่อเกาหลีได้รับเอกราชจากญี่ปุ่นแล้วจะให้กลุ่มใดเป็นผู้นำประเทศ จึงเกิดเป็นปัญหาขัดแย้งกันอย่างรุนแรงก่อให้เกิดการแบ่งแยกประเทศเกาหลีออกเป็น 2 รัฐ คือ สาธารณรัฐประชาชนเกาหลี (เกาหลีเหนือ) อยู่ภายใต้การดูแลของรัสเซีย และสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้)

²⁷ สมปราชญ์ อัมมะพันธ์, ที่นี้เกาหลีใต้, (กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 32-33.

อยู่ภายใต้การดูแลของสหรัฐอเมริกา และองค์การสหประชาชาติ ²⁸

ในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.1948 องค์การสหประชาชาติได้ประกาศการเลือกตั้งในเกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ ซึ่งเกาหลีใต้ได้ร่างรัฐธรรมนูญประชาธิปไตย ภายใต้การดูแลของสหรัฐอเมริกาและนำรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกามาเป็นแบบอย่างของรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้และจัดให้มีการเลือกตั้งอย่างเสรีในเกาหลีใต้ เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม ค.ศ.1948 มีการจัดตั้งสภาผู้แทนแห่งชาติ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม ค.ศ.1948 มีการลงมติให้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญของเกาหลีใต้นับแรก เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม ค.ศ.1948 โดยการเลือกตั้งครั้งนี้ มีประธานาธิบดีคนแรก คือ ดร. ซิง มัน รี (Dr.Syngman Rhee) ได้ประกาศสถาปนาเป็นประเทศสาธารณรัฐเกาหลี (เกาหลีใต้) และจัดตั้งรัฐบาลสาธารณรัฐเกาหลี เมื่อวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ.1948 ณ กรุงโซล เป็นรัฐบาลชุดแรกของเกาหลีใต้ที่ดำเนินการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ มีการแบ่งแยกอำนาจออกจากกันเป็นอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของฝ่ายบริหาร ²⁹

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ประเทศเกาหลีใต้ได้ส่งเสริมระบอบประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ โดยจะเห็นได้จากการชุมนุมสาธารณะ การเดินขบวน การประท้วง การเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ของบรรดานักเรียนนิสิตนักศึกษาประชาชน กรรมกรผู้ใช้แรงงาน ที่ได้ออกมาแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาลเพื่อเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ ซึ่งมีการชุมนุมและเดินขบวนประท้วงโดยสงบบ่อยครั้งในเกาหลีใต้ ตามที่รัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ได้บัญญัติรับรองสิทธิของประชาชน

²⁸ อรอนงค์ ทองอร่าม, การเมืองระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออก, (กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523), หน้า 35.

²⁹ Amnesty International, South Korea Violations of Human Rights, (New York : International Publications, 1986), p.5

ดังนั้น ความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมของประเทศเกาหลีใต้ที่มีการชุมนุมเรียกร้องเอกราชจากญี่ปุ่นตั้งแต่ ค.ศ. 1919 จนถึงปัจจุบัน ค.ศ. 1995 ก็ยังมีการชุมนุมเรียกร้องของนักศึกษาประชาชนที่สามารถออกมาแสดงความคิดเห็นเรียกร้องต่อรัฐบาลของเกาหลีใต้ได้แทบทุกวัน จนกลายเป็นเรื่องธรรมดาในสังคมของประเทศเกาหลีใต้

ก. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติในเกาหลีใต้

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติในประเทศเกาหลีใต้มีบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับแรกของเกาหลีใต้ เมื่อ ค.ศ. 1948 โดยจะพิจารณาตามภาวะการทางการเมืองของประธานาธิบดีเกาหลีใต้ แต่ละท่าน

ในสมัยประธานาธิบดี ดร. ซึง มั่น รี ประธานาธิบดีคนแรกของประเทศเกาหลีใต้ที่ปกครองประเทศมาตั้งแต่ ค.ศ. 1948 ถึง ค.ศ. 1960 รวมระยะเวลาถึง 12 ปี ในปี ค.ศ. 1960 ประชาชนนิสิตนักศึกษานักเรียนได้ชุมนุมประท้วงโดยสงบ เพื่อคัดค้านการเลือกตั้งประธานาธิบดี ซึง มั่น รี ที่ไม่ชอบธรรมมีการทุจริตในการเลือกตั้ง ประชาชนทั่วประเทศจึงเรียกร้องชุมนุมเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจอธิปไตยจากรัฐบาล และให้มีการเลือกตั้งใหม่ก่อให้เกิดเหตุการณ์ 18-19 เมษายน ค.ศ. 1960 ที่ตำรวจใช้อาวุธปืนยิงประชาชนนิสิตนักศึกษาที่ออกมาใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบเพื่อคัดค้านรัฐบาลที่ไม่ชอบธรรม ผลปรากฏมีประชาชนบาดเจ็บและตายจำนวนมากแต่ทำให้รัฐบาลประธานาธิบดี ซึง มั่น รี ลาออก^{๓๐}

ต่อมาในสมัยประธานาธิบดี ยุน โป ชาน ที่มีการแก้ไขระบบประธานาธิบดีมาเป็นระบบรัฐสภาที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีในการบริหารประเทศ โดยมีประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศเท่านั้น จึงเป็นช่วงที่นายกรัฐมนตรี จาง เมียน ได้เข้ามาบริหารประเทศแทนประธานาธิบดี ซึ่งในช่วงนี้มีประชาชนนิสิตนักศึกษาชุมนุมสาธารณะ และเดินขบวนประท้วง

^{๓๐} ความรู้เรื่องเมืองเกาหลี. (กรุงเทพฯ : แพร่วิทยานินเตอร์เนชั่นแนล, 2517), หน้า 26-27.

ถึง 700 ครั้ง ภายในระยะเวลาเพียง 8 เดือน ที่รัฐบาลบริหารประเทศ ผลของการชุมนุมเรียกร้องการเดินขบวนประท้วงของประชาชนบ่อยครั้ง ทำให้การบริหารประเทศของรัฐบาลล้มเหลว จึงมีการปฏิวัติของกลุ่มนายทหาร ทำให้มีการปกครองแบบเผด็จการทหารอยู่ถึง 2 ปี และหลังจากนั้นจึงได้เปิดให้มีการเลือกตั้งใหม่ทั่วประเทศ

ประธานาธิบดี ปัก จุง อี ซึ่งลาออกจากทหารมาสมัครรับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีคนที่ 3 ที่สืบทอดอำนาจจากการปฏิวัติ ในสมัยนี้เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนถูกจำกัดโดยระบบเผด็จการ มีการตรากฎหมายสถานการณ์ฉุกเฉิน ฉบับที่ 9 ใน ค.ศ. 1975 ห้ามการเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาล ห้ามวิจารณ์ตัวประธานาธิบดี ห้ามวิจารณ์รัฐธรรมนูญที่แก้ไขให้อำนาจประธานาธิบดี ซึ่งต่อมาในปี ค.ศ. 1979 มีประชาชนออกมาชุมนุมประท้วงคัดค้านรัฐบาล จนปะทะกับตำรวจ ประธานาธิบดีจึงได้มีประกาศห้ามออกนอกบ้านเวลากลางคืน สั่งปิดมหาวิทยาลัย ห้ามการเคลื่อนไหวทางการเมือง เสรีภาพในการชุมนุมถูกจำกัดอยู่ภายใต้การปกครองประเทศของประธานาธิบดี ปัก จุง อี เป็นเวลาถึง 18 ปี จนกระทั่งประธานาธิบดี ปัก จุง อี ถูกลอบสังหารในวันที่ 16 ตุลาคม ค.ศ. 1979 ^{๓๑}

ต่อมา นาย ชอย คิว อา ได้รับการเลือกจากสภารวมชาติให้เป็นประธานาธิบดีคนที่ 4 โดยมีนโยบายส่งเสริมเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน โดยยกเลิกกฎหมายฉบับที่ 9 ของอดีตประธานาธิบดี ปัก จุง อี เพื่อผ่อนคลายสถานการณ์ทางการเมือง ในขณะนั้นประชาชนนิสิตนักศึกษาเรียกร้องประชาธิปไตย และเรียกร้องให้มีการเลือกตั้งใหม่ และให้ยกเลิกกฎอัยการศึก

วันที่ 1-19 พฤษภาคม ค.ศ. 1980 มีการใช้เสรีภาพในการชุมนุมเรียกร้องของประชาชนทั่วประเทศ มีการปะทะกันในกรุงโซลมีประชาชนตายและบาดเจ็บจำนวนมากและก่อให้เกิด "เหตุการณ์กวางจู" เมื่อวันที่ 18 พฤษภาคม ค.ศ. 1980 ที่การชุมนุมเรียกร้องก่อให้เกิดการจลาจลจนกลายเป็นสงครามกลางเมืองระหว่างทหารตำรวจกับประชาชนนิสิตนักศึกษา

^{๓๑} Amnesty International, South Korea Violations of Human Rights, p.8.

ในเมืองกวางจูมีประชาชนนิสิตนักศึกษาตายบาดเจ็บและถูกจับจำนวนมาก ถือเป็นประวัติศาสตร์ของการชุมนุมของประชาชนที่รุนแรงเหตุการณ์หนึ่งในเกาหลีใต้^{๓๒}

หลังเหตุการณ์กวางจู มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนที่ 5 ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1981 ซึ่งประธานาธิบดี ชุน ดู ฮวานได้รับเลือกตั้ง แต่ประชาชนไม่พอใจเพราะเห็นว่ามีส่วนในเหตุการณ์กวางจูที่ทำให้ประชาชนนักศึกษาถูกยิงตายจำนวนมาก จึงมีการชุมนุมประท้วงรัฐบาลมาตลอดในการบริหารประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1981 ถึง ค.ศ. 1987 การชุมนุมประท้วงรัฐบาลทวีความรุนแรงมาเรื่อย รัฐบาลจึงใช้มาตรการกวาดล้างผู้นำนักศึกษาโดยขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถาบันการศึกษาในการจำกัดเสรีภาพทางการเมืองของนักศึกษาให้น้อยลง ในเดือน สิงหาคม ค.ศ. 1985 รัฐบาลได้ยกร่างกฎหมายการสร้างความมั่นคงให้แก่มหาวิทยาลัย (Campus Stabilisation Bill) โดยมีเจตนาคุ้มครองไม่ให้นักศึกษาเคลื่อนไหวทางการเมืองได้ง่าย และใช้ควบคุมบรรดานิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัยโดยสามารถจับกุมนักศึกษาได้ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ไม่ผ่านสภาแต่กลับเป็นชนวนในการชุมนุมของบรรดานิสิตนักศึกษาที่มาชุมนุมต่อต้านรัฐบาลมากขึ้น^{๓๓} และนักการเมืองฝ่ายค้านก็ประณามกฎหมายฉบับนี้ว่าออกมาจำกัดสิทธิเสรีภาพของบรรดานิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย จึงเป็นการจุดชนวนการชุมนุมประท้วงรัฐบาลมากขึ้น จนปี ค.ศ. 1987 มีการชุมนุมของประชาชนทั่วประเทศ ให้มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีโดยตรงและแก้ไขรัฐธรรมนูญในเรื่องการเลือกตั้ง โดยการเดินขบวนของประชาชนทั่วประเทศ เมื่อวันที่ 26 มิถุนายน ค.ศ. 1987 นายโน แท วู ได้เข้ามาเป็นตัวแทนเรียกร้องต่อประธานาธิบดี ชุน ดู ฮวาน ซึ่งได้ยอมรับข้อตกลงจึงเป็นการยุติเหตุการณ์เรียกร้องของประชาชนในขณะนั้น

^{๓๒} สมปราณี อัมมะพันธ์, ที่นี้เกาหลีใต้, หน้า 37.

^{๓๓} กวาดล ทรงประเสริฐ, "เกาหลีใต้" เอเชียรายปี 1986/2529,

(กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์นลชัย, 2529), หน้า 40-41.

วันที่ 16 ธันวาคม ค.ศ. 1987 มีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนที่ 6 ผลการเลือกตั้งคือ นายโน แท วู ได้รับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีแต่ก็ยังมีการประชุมประท้วงรัฐบาลของประธานาธิบดี โน แท วู ในปี 1988 - 1989 เรื่อยมาของประชาชน นิสิต นักศึกษา กรรมกร จนครบวาระและมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีคนปัจจุบัน คือ นายคิม ยัง ซัม

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในเกาหลีใต้ในภาวะบ้านเมืองปกติ ประชาชนทุกคนมีเสรีภาพอย่างมากในการแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาลโดยการชุมนุม เรียกร้องหรือคัดค้าน การเดินขบวนประท้วง ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในเกาหลีใต้มีการชุมนุมประท้วงแทบทุกวันในการบริหารประเทศของรัฐบาล ซึ่งไม่มีการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบจนบางครั้งก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงหลายครั้งและครั้งสำคัญ คือ "เหตุการณ์แกวจจุ" แต่อย่างไรก็ตาม เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในเกาหลีใต้ที่ให้แก่ประชาชนก็มีตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้

ข. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติในเกาหลีใต้

ในสมัยประธานาธิบดีคนแรก คือ ดร.ซิง มั่น รี เมื่อได้เริ่มบริหารประเทศใหม่ ๆ นั้นได้เผชิญกับสถานการณ์เกี่ยวกับการแย่งอิทธิพลกันของชาติมหาอำนาจในคาบสมุทรเกาหลี มีการบ่อนทำลายเสถียรภาพของรัฐบาลเกาหลีใต้ โดยผู้นิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ จากเกาหลีเหนือ ในวันที่ 20 ธันวาคม ค.ศ. 1948 ได้เกิดการจลาจลขึ้นที่เมืองโยชู และเมืองซัน ซอน ซึ่งอยู่ทางใต้ของแหลมเกาหลี กลุ่มจลาจลได้ยึดเมืองทั้งสอง รัฐบาลได้ใช้มาตรการอย่างรุนแรงเข้าปราบปรามพวกนิยมลัทธิคอมมิวนิสต์ที่ก่อการจลาจล ถือเป็นภาวะไม่ปกติในการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์และพวกที่ต่อต้านรัฐบาล³⁴

³⁴ อรอนงค์ ทองอร่าม. การเมืองระหว่างประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง, หน้า 36.

ต่อมาในสมัยประธานาธิบดี ฮูเวอร์ ที่รัฐบาลให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนอย่างมากในการชุมนุมประท้วงแสดงความคิดเห็นของประชาชนนิสิตนักศึกษา จึงมีการชุมนุมทุกวันทำให้การบริหารประเทศไม่ได้ผลเกิดปัญหาภายในและภายนอกประเทศเกิดความวุ่นวายทางการเมืองมาก จนมีการปฏิวัติของกลุ่มนายพล ปัก จุง อี ขึ้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม ค.ศ. 1961 ทำให้ภาวะวุ่นวายในบ้านเมืองสิ้นสุดลงอยู่ภายใต้การปกครองของรัฐบาลทหารเป็นครั้งแรกนับแต่ได้รับเอกราชจากญี่ปุ่น การปฏิวัติของคณะนายทหารเป็นเวลาทั้งสิ้นรวม 2 ปี 7 เดือน เพื่อควบคุมสถานการณ์การชุมนุมประท้วงรัฐบาลของประชาชนที่ทำให้รัฐบาลไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารประเทศและภัยจากนอกประเทศ คือ คอมมิวนิสต์ ทำให้สิทธิเสรีภาพของพลเมืองเกาหลีใต้ถูกจำกัด ไม่มีเสรีภาพทางการเมือง ไม่มีเสรีภาพในแสดงความคิดเห็น ไม่มีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน จนกระทั่งวันที่ 17 ธันวาคม ค.ศ. 1962 ได้กลับสู่ภาวะบ้านเมืองปกติมีการเลือกตั้งประธานาธิบดี มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนโดยรัฐบาลพลเรือนอยู่ภายใต้การนำของประธานาธิบดี ปัก จุง อี อีกครั้ง

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวเกาหลีใต้มีมาตั้งแต่ ค.ศ. 1945 ที่เรียกร้องเอกราชจากญี่ปุ่นมีการชุมนุมเรียกร้องของประชาชนต่อญี่ปุ่นในการยึดครอบครองดินแดนเกาหลี จนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ญี่ปุ่นแพ้สงครามเกาหลีได้รับเอกราชแต่มีการแบ่งแยกเป็นเกาหลีเหนือกับเกาหลีใต้ เกาหลีใต้ปกครองประเทศระบอบประชาธิปไตยตามแบบสหรัฐอเมริกา มีการร่างรัฐธรรมนูญเกาหลีใต้ฉบับแรกเมื่อ ค.ศ. 1948 เลียนแบบรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกาที่มีบทบัญญัติเรื่องสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกาหลีใต้ การเมืองของเกาหลีใต้มีการปฏิวัติ รัฐประหาร เผด็จการประชาธิปไตยที่คล้ายคลึงกับประวัติศาสตร์การเมืองไทย

3.4.2 การบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของเกาหลีใต้ในภาวะปกติ

ระบบกฎหมายของประเทศเกาหลีใต้ได้มีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกาหลีใต้ไว้ในรัฐธรรมนูญ และมีการบัญญัติรับรองในเรื่องเสรีภาพในการชุมนุมไว้ด้วย

คือ ประชาชนเกาหลีใต้จะมีเสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การชุมนุม และการรวมตัวเป็นองค์กร
ถาวร *

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของเกาหลีใต้ จึงมีรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรอง
และมีองค์ประกอบที่สามารถสรุปได้เป็น 3 ส่วน คือ ³⁵

- ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
เกาหลีใต้ในภาวะปกติ
- ข. ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของเกาหลีใต้
ในภาวะปกติ
- ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
เกาหลีใต้ในภาวะปกติ

* Constitution of the Republic of Korea. 1987.

Chapter II : Right and Duties of Citizens Article 21.

(1) All citizens shall enjoy freedom of speech and the
press, and freedom of Assembly and Association.

³⁵ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, เอกสารประกอบการพิจารณาตรากฎหมาย
ว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ. ในส่วนคำแปลของ

- รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน หมายเลข 1245
ลงวันที่ 31 ธันวาคม ค.ศ. 1962

(Act concerning Assembly and Demonstration Law No.1245
Promulgated on Dec. 31, 1962)

ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
เกาหลีใต้ในภาวะปกติ

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของเกาหลีใต้ในภาวะปกติจะมีผู้เกี่ยวข้องกับการชุมนุม คือ

1. ผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของเกาหลีใต้จะต้องมีผู้รับผิดชอบในการควบคุมดูแลการชุมนุมให้เป็นไปได้โดยสงบเรียบร้อย คือ ในการชุมนุมสาธารณะต้องมีผู้จัดการชุมนุมสาธารณะ ส่วนการเดินขบวนต้องมีผู้จัดการเดินขบวน โดยไม่ได้กำหนดจำนวนคนสมมติอายุของผู้จัดการชุมนุมสาธารณะและผู้จัดการเดินขบวนไว้ แต่จะต้องระบุชื่อ ที่อยู่ อาชีพของผู้จัดการ โดยจะต้องมีหนังสือบอกกล่าวแจ้งต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ โดยผู้จัดการชุมนุมสาธารณะหรือผู้จัดการเดินขบวนมีหน้าที่จะต้องดูแลให้การชุมนุมสาธารณะเป็นไปได้โดยสงบเรียบร้อย ถ้าไม่สามารถควบคุมดูแลรักษาความสงบได้จะต้องประกาศยุติการชุมนุมหรือการเดินขบวนโดยอาจร้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ

2. ผู้ชุมนุมสาธารณะและผู้เดินขบวน

ประชาชนทั่วไปสามารถเข้าร่วมชุมนุมสาธารณะ หรือเดินขบวนได้ตามสิทธิเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญเกาหลีใต้บัญญัติรับรอง แต่จะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้จัดการชุมนุมสาธารณะและผู้จัดการเดินขบวนเพื่อให้การชุมนุมเป็นไปได้โดยสงบเรียบร้อย และจะต้องไม่กระทำการใด ๆ ที่จะทำให้เกิดวัตถุประสงค์ของการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน หรือกระทำการใดที่ผิดต่อหลักกฎหมายของบ้านเมือง

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบในการดูแลการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประเทศเกาหลีใต้จะต้องมีเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม คือ หัวหน้าตำรวจแห่งท้องที่จะมีการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวน เป็นผู้ดูแลให้การชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนเป็นไปอย่างเรียบร้อยและคอยอำนวยความสะดวกในการชุมนุม โดยจะมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเข้ามาควบคุมดูแลความสงบเรียบร้อยตามที่ผู้จัดการชุมนุมหรือเดินขบวนได้ร้องขอ

ระบบกฎหมายของเกาหลีใต้ได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจถ้า เห็นว่าการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนนั้นขัดต่อกฎหมาย หรือการชุมนุมจะก่อให้เกิดความ ไม่สงบเรียบร้อยก็จะมีคำสั่งห้ามการชุมนุมได้ และกรณีมีการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน แล้วต่อมาเกิดความไม่สงบเรียบร้อยในการชุมนุมโดยผู้จัดการชุมนุมและเดินขบวนไม่สามารถจัดการ ได้ ก็ร้องขอมาให้ตำรวจช่วยในการสลายการชุมนุมหรือการเดินขบวนได้ โดยต้องประกาศ ยุติการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนนั้นเสียก่อน

ข. ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
เกาหลีใต้ในภาวะปกติ

วิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของเกาหลีใต้ในการ
ชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน คือ

1. ต้องทำหนังสือบอกกล่าวยื่นต่อสถานีตำรวจท้องที่ที่จะทำการ
ชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวน โดยต้องทำเป็นหนังสือระบุชื่อ ที่อยู่ อาชีพ ของผู้จัดการ
ชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวน เรื่องในการชุมนุม จำนวนผู้ชุมนุม วัตถุประสงค์ของการ
ชุมนุม วัน เวลา สถานที่หรือเส้นทางในการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวน และต้องลงลาย
มือชื่อผู้จัดการชุมนุมเป็นสำคัญ
 2. ระยะเวลาในการทำหนังสือบอกกล่าวแก่สถานีตำรวจท้องที่ที่
รับผิดชอบ และจะต้องยื่นให้ทราบล่วงหน้าก่อนการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนไม่น้อยกว่า
สี่สิบแปดชั่วโมง
 3. หัวหน้าสถานีตำรวจที่ได้รับหนังสือบอกกล่าวแจ้งการชุมนุมสาธารณะ
หรือการเดินขบวนแล้ว จะต้องออกไปรับแจ้งทันทีแล้วยื่นให้กับผู้ยื่นหนังสือบอกกล่าวการชุมนุมโดย
ไม่มีกำหนดเวลาในการออกไปรับแจ้งแก่ผู้ยื่น
- ถ้าหัวหน้าสถานีตำรวจที่ได้รับคำบอกกล่าวเห็นว่า การชุมนุม
สาธารณะหรือการเดินขบวนนั้นจะเป็นการฝ่าฝืนข้อห้ามของกฎหมายบ้านเมือง ก็อาจแจ้งคำสั่ง
ห้ามการชุมนุมเป็นหนังสือไปยังผู้จัดการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนโดยเร็วนับแต่ได้รับ
หนังสือบอกกล่าว ซึ่งผู้จัดการชุมนุมสาธารณะสามารถอุทธรณ์คำสั่งห้ามการชุมนุมสาธารณะและ

การเดินทางได้ต่อผู้บัญชาการตำรวจระดับสูง เพื่อให้เพิกถอนคำสั่งห้ามดังกล่าว

4. การคุ้มครองผู้เข้าร่วมชุมนุมสาธารณะและการเดินทางของประเทศเกาหลีใต้

เกาหลีใต้มีการบัญญัติคุ้มครองประชาชนผู้เข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะและการเดินทาง โดยห้ามมิให้บุคคลใดที่ไม่เห็นด้วยกับการชุมนุมก่อกวนการชุมนุมโดยวิธีการต่าง ๆ ซึ่งอาจใช้ความรุนแรงหรือการข่มขู่ ถ้าผู้จัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินทางเห็นว่าจะก่อให้เกิดความวุ่นวายในการจัดขบวนการชุมนุม ผู้จัดการชุมนุมสามารถแจ้งให้เจ้าหน้าที่ตำรวจทราบและขอความคุ้มครองในการชุมนุมสาธารณะและการเดินทางได้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะต้องเข้ามาคุ้มครองดูแลการชุมนุมสาธารณะและการเดินทางอย่างถูกต้องตามกฎหมายให้มีความปลอดภัย

ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุม โดยสงบของเกาหลีใต้ในภาวะปกติ

ข้อจำกัดของการชุมนุมโดยสงบในเกาหลีใต้ มีข้อห้ามมิให้มีการชุมนุมสาธารณะและการเดินทางในข้อต่อไปนี้ คือ

(1) การชุมนุมหรือการเดินทางตามวัตถุประสงค์ของพรรคการเมือง ที่คณะกรรมการรัฐธรรมนูญสั่งยุบเลิกพรรคการเมืองนั้นแล้ว

(2) การชุมนุมหรือเดินทางที่มีผลต่อการนิจนาจาคติของศาลยุติธรรม

(3) การชุมนุมหรือเดินทางที่ฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง หรือก่อให้เกิดความไม่สงบในสังคม

(4) การชุมนุมหรือเดินทางที่ขัดต่อหลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

(5) ห้ามชุมนุมก่อนพระอาทิตย์ขึ้นและหลังพระอาทิตย์ตก

(6) ห้ามชุมนุมหรือเดินทางภายในเขต 200 เมตร นับจากสถานที่ต่อไปนี้ คือ อาคารรัฐสภา อาคารศาล อาคารสถานเอกอัครราชทูต อาคารที่พำนักประธานาธิบดี ประธานรัฐสภา ประธานศาลสูง นายกรัฐมนตรี และเอกอัครราชทูต อาคารที่ทำการของรัฐบาลกลาง ศาลากลางจังหวัด สถานีรถไฟ

(7) ห้ามชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนบนถนนสายหลักของประเทศ
ถ้าเห็นว่าเป็นการกีดขวางทางจราจร

และมีบทลงโทษถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของการชุมนุมประท้วงหรือ
เดินขบวน คือ ผู้เข้าร่วมชุมนุมและเดินขบวนจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้จัดการชุมนุม ถ้าทำการ
ฝ่าฝืนข้อห้ามในการชุมนุม หัวหน้าสถานีตำรวจอาจมีคำสั่งยุติการชุมนุมและสลายการชุมนุมหรือ
การเดินขบวนได้ และถ้าเกรงว่าจะก่อให้เกิดความไม่สงบอีก เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องควบคุมตัว
ผู้จัดการชุมนุมหรือผู้ชุมนุมที่ฝ่าฝืนคำสั่งมาเพื่อลงโทษตามกฎหมายชุมนุมสาธารณะที่มีบทลงโทษ คือ
จำคุกไม่น้อยกว่า 1 ถึง 7 ปี และโทษปรับ ซึ่งเป็นบทหนักและขมเค็มในการลงโทษผู้ที่ฝ่าฝืน
กฎหมายชุมนุมสาธารณะ และถือว่ามี ความผิดกฎหมายอาญาอีกฐานความผิดหนึ่ง

3.4.3 การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของเกาหลีใต้ในภาวะไม่ปกติ

ในเกาหลีใต้มีการลิดรอนเสรีภาพของประชาชนในด้านต่าง ๆ รวมทั้งเสรีภาพ
ในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติ ในกรณีมีภาวะสงคราม ภาวะฉุกเฉิน หรือเพื่อรักษาความ
สงบเรียบร้อยหรือความปลอดภัยของประเทศชาติ จึงมีบทบัญญัติพิเศษที่ให้อำนาจรัฐในการปฏิบัติ
ต่อภาวะการไม่ปกติ คือ กฎอัยการศึก

กฎอัยการศึกจึงเป็นกฎหมายที่ใช้ในภาวะที่มีความจำเป็นทางทหารหรือในภาวะ
สงคราม ภาวะฉุกเฉินเพื่อรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยของประเทศ จึงต้องมี
การประกาศใช้กฎอัยการศึก ซึ่งอาจจะกระทบต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งกฎอัยการศึก
ของเกาหลีใต้มีสาระสำคัญสรุปได้ คือ ³⁷

³⁷ เรื่องเดียวกัน, ในส่วนคำแปลของ

- กฎอัยการศึก หมายเลข 3442 ลงวันที่ 17 เมษายน ค.ศ.1981

(Martial Law no.3442, Promulgated on Apr. 17, 1981)

1. การประกาศกฎอัยการศึกจะประกาศได้ต่อเมื่อมีภาวะสงคราม หรือสถานการณ์ฉุกเฉิน การก่อการจลาจล ความวุ่นวายภายในบ้านเมือง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนด้วย คือ รัฐบาลสามารถอ้างการชุมนุมก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย จึงประกาศใช้กฎอัยการศึกเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ทุกด้าน

2. ผู้ที่มีอำนาจประกาศกฎอัยการศึกของเกาหลีใต้ คือ

(1) ประธานาธิบดีเป็นผู้มีอำนาจประกาศกฎอัยการศึกโดยจะต้องเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

(2) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอาจเสนอต่อประธานาธิบดี ผ่านนายกรัฐมนตรีให้มีการประกาศกฎอัยการศึก

ในการประกาศกฎอัยการศึก ประธานาธิบดีจะต้องระบุเหตุผลประเภทวัน เวลา และเขตใช้บังคับของกฎอัยการศึก และเป็นผู้แต่งตั้งผู้บัญชาการกฎอัยการศึก หลังจากนั้น ประธานาธิบดีจะต้องแจ้งการประกาศกฎอัยการศึกให้รัฐสภาทราบโดยไม่ชักช้าและถ้าอยู่ในระหว่างปิดสมัยประชุมรัฐสภา ประธานาธิบดีจะต้องเรียกประชุมรัฐสภาทันที เพื่อแจ้งเรื่องประกาศกฎอัยการศึกให้รัฐสภาทราบ

3. ระยะเวลาที่มีผลใช้บังคับกฎอัยการศึกและการยกเลิกประกาศกฎอัยการศึก คือ เมื่อประกาศกฎอัยการศึกแล้วจะมีผลใช้บังคับจนกว่าจะถูกยกเลิก และการยกเลิกประกาศกฎอัยการศึกโดยประธานาธิบดี เมื่อเห็นว่าสถานการณ์กลับคืนสู่ภาวะปกติแล้ว หรือรัฐสภาร้องขอให้ยกเลิกกฎอัยการศึก หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย อาจเสนอแนะให้มีการยกเลิกกฎอัยการศึกโดยผ่านนายกรัฐมนตรีไปยังประธานาธิบดีเมื่อเห็นว่าสถานการณ์กลับคืนสู่ภาวะปกติ ซึ่งประธานาธิบดีจะต้องเสนอเรื่องการยกเลิกกฎอัยการศึกให้คณะรัฐมนตรีพิจารณา

4. ผลของการประกาศใช้กฎอัยการศึก คือ

(1) ผู้บัญชาการกฎอัยการศึก มีอำนาจเข้าควบคุมดูแลการดำเนินการทางปกครองและการดำเนินคดีเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎอัยการศึก

(2) ผู้บัญชาการกฏอัยการศึกมีอำนาจกำหนดมาตรการพิเศษในการจับกุม กักขัง ริบทรัพย์สิน ตรวจค้น สืบสวนและจัดทำบัญชีทศกัณฑ์ และทำลายทรัพย์สินเมื่อมีความจำเป็น

(3) ให้ศาลทหารมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีผู้ที่กระทำผิดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก ซึ่งผู้บัญชาการกฏอัยการศึกอาจมอบหมายให้ศาลพลเรือนเป็นผู้พิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าวแทนได้ในความผิดฐานปลุกปั่นให้เกิดการกบฏ ความผิดเกี่ยวกับการรุกรานจากภายนอกประเทศ หรือความผิดที่กระทบต่อความล้มพินันต์ทางการทูต

โดยสรุปหลักเกณฑ์ของการชุมนุมในเกาหลีใต้จะเห็นได้ว่า ประชาชนเกาหลีใต้มีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ แต่จะต้องไม่ขัดต่อหลักความมั่นคงความสงบเรียบร้อยของประเทศโดยมีกฎหมายชุมนุมสาธารณะ กำหนดขั้นตอนวิธีการในการชุมนุมและการเดินขบวนในเกาหลีใต้ที่จะต้องมีการแจ้งหนังสือไปยังสถานีตำรวจให้ทราบถึงสถานที่ชุมนุมสาธารณะ หรือเส้นทางเดินขบวน ถ้าการชุมนุมผิดกฎหมายก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยภายในบ้านเมืองก็มีความผิดตามที่กฎหมายชุมนุมสาธารณะกำหนด และในภาวะไม่ปกติมีการประกาศกฏอัยการศึกที่ใช้ในกรณีเกิดสงคราม หรือมีการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง เจ้าหน้าที่รัฐก็สามารถยุติไม่ให้มีการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนได้ชั่วคราว ซึ่งมีการจำกัดระยะเวลาการประกาศกฏอัยการศึก เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวเกาหลีใต้

3.5 ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

3.5.1 ความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในประเทศจีน

ประเทศจีนเดิมปกครองในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีพระมหากษัตริย์ปกครองประเทศเรื่อยมาจนถึงรัชสมัยราชวงศ์ชิง ใน ค.ศ. 1840 มีการแทรกแซงจากอิทธิพลตะวันตกเข้ามาในเอเชีย ราชวงศ์ชิงซึ่งปกครองประเทศจีนในขณะนั้นกดขี่ข่มเหงพลเมืองชาวจีนที่ยากจนทำให้เกิดเหตุการณ์กบฏไต้ผิง (Taiping Revolution) ใน ค.ศ. 1851 - 1864 หลังจากนั้นมีการเคลื่อนไหวที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยประชาชน^{๓๘}

จนถึงปี ค.ศ. 1911 มีการปฏิวัติ โดยการนำของ ดร.ซุน ยัต เซน ที่ล้มเลิกระบอบการปกครองแบบกษัตริย์เดิมของจีน ก่อให้เกิดระบอบสาธารณรัฐจีนขึ้นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประชาชน ความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมของชาวจีนได้เกิดขึ้นเมื่อความล้มเหลวทางการเมืองของประชาชนแพร่หลายในระบอบประชาธิปไตย ในวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1919 มีนักศึกษาของสถาบันชั้นสูงในกรุงปักกิ่งร่วมกันเดินขบวนต่อต้านสนธิสัญญาแวร์ซาย และเรียกร้องให้ห้ามผู้แทนจีนที่เข้าร่วมประชุมสันติภาพลงนามในสนธิสัญญา และยกเลิกให้สิทธิพิเศษแก่ชาวต่างชาติ นับเป็นสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการชุมนุมประท้วงเป็นครั้งแรกในประเทศจีน พวกนักศึกษาก็เดินขบวนได้ขยายตัวไปทั่วประเทศ ไปยังเมืองนานกิง เซี่ยงไฮ้ เทียนจิน หังโจว อย่างรวดเร็ว มีประชาชนพากันเข้าร่วมขบวนการนี้เรียกว่า "ขบวนการสี่พฤษภาคม" นับเป็นจุดเริ่มต้นของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนโดยสงบที่ประชาชนออกมามีส่วนรวมในทางการเมืองของประเทศจีน^{๓๙}

^{๓๘} เพ็ญศรี กาญจนินัย และผลดี สัตยมานะ, สาธารณรัฐประชาชนจีน, (กรุงเทพฯ : วรุณีการพิมพ์, 2527), หน้า 39.

^{๓๙} เขียน อีระวิทย์, การเมืองและการปกครองของสาธารณรัฐประชาชนจีน, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์กราฟฟิคอาร์ต, 2519), หน้า 27-28.

ใน ปี ค.ศ. 1919 จึงเป็นจุดเริ่มต้นการเปลี่ยนแปลงการปกครองของ ประเทศจีนอีกครั้ง ที่เปลี่ยนจากระบอบประชาธิปไตยมาเป็นระบอบสังคมนิยม มีการนำระบบ การปกครองแบบคอมมิวนิสต์มาใช้ จนมีสงครามกลางเมืองเกิดขึ้น ในปี ค.ศ. 1919 - 1949 ที่มีการแบ่งแยกแนวคิดในระบอบการปกครองประเทศ คือ ระบอบประชาธิปไตย กับระบอบ สังคมนิยม คอมมิวนิสต์ ซึ่งมีผู้นำทางแนวคิด 2 ฝ่าย คือ นายเจียง ไค เช็ก ผู้นำระบอบการ ปกครองแบบประชาธิปไตย และนายเหมา เจ๋อ ตุง ผู้นำแนวคิดระบอบการปกครองแบบสังคม นิยมคอมมิวนิสต์มาใช้ จนปี ค.ศ. 1949 นโยบายป่าล้อมเมืองของเหมา เจ๋อ ตุง ก็ยึดประเทศ จีนสำเร็จล้มเลิกระบบทุนนิยมเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบสังคมนิยม ในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1949 ได้สถาปนาประเทศเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยมีประธานรัฐบาล กลางคือ นายเหมา เจ๋อ ตุง ⁴⁰

ก. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติในประเทศจีน

หลังจากการปฏิวัติการปกครองของจีนมาเป็นสาธารณรัฐจีน ใน ค.ศ. 1911 ของ ดร.ซุน ยัต เซน ถือว่าการเมืองของจีนขณะนั้นอยู่ในภาวะปกติ ต่อมามีการแสดง ความคิดเห็นทางการเมืองครั้งแรกในภาวะปกติ หลังการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง คือ วันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1919 ที่เรียกว่า "ขบวนการสี่พฤษภาคม" ที่เป็นจุดเริ่มต้นของเสรีภาพ ในการชุมนุมแสดงความคิดเห็นของประชาชนชาวจีน ที่มีการเดินขบวนประท้วงเรียกร้องต่อรัฐบาล จีน มีการแสดงความคิดเห็นต่อรัฐบาลจีนในการดำเนินนโยบายของชาติ และเป็นจุดก่อให้เกิด การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสาธารณรัฐจีนเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยพรรคคอมมิวนิสต์ ใน ค.ศ. 1949

⁴⁰ ธวัช ทันโตทาส และต่อศักดิ์ อรรถมเจริญกิจ, รัฐธรรมนูญจีน, (กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์, 2528), หน้า 56-57.

ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1949 โดยการนำของประธานเหมา เจ๋อตง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศเป็นแบบสังคมนิยม มีพรรครัฐบาลพรรคเดียวคือ พรรคคอมมิวนิสต์ มีการร่างรัฐธรรมนูญและมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดในการปกครองประเทศในระบอบคอมมิวนิสต์ที่จำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเรื่อยมา จนปี ค.ศ. 1976 นายกรัฐมนตรี โจว เอิน ไหล ถึงแก่กรรม มีการประท้วงของประชาชนต่อกลุ่มผู้นำการเมืองในขณะนั้นถือว่าเป็นการก่อตัวในการแสดงสิทธิเสรีภาพของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น และมีเสรีภาพในการชุมนุมและเดินขบวนในการไว้อาลัยแก่นายกรัฐมนตรี โจว เอิน ไหล ภายใต้การนำของประธานเหมา เจ๋อตง ต่อมาประธานเหมา เจ๋อตง ถึงแก่กรรมในเดือนกันยายน ค.ศ. 1976 ปีเดียวกัน อำนาจในการบริหารประเทศจึงตกมาสู่นายกรัฐมนตรี เต็ง เสี่ยว ผิง ซึ่งเป็นผู้นำทางการเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีนจนถึงปัจจุบัน⁴¹

ในปี ค.ศ. 1986 มีการชุมนุมประท้วงเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษาจีนถือเป็นเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวจีน และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง บรรดานักศึกษาจีนในเมืองต่าง ๆ ได้เริ่มชุมนุมประท้วงเรียกร้องให้รัฐบาลเร่งปรับปรุงสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล และการดำเนินงานด้านประชาธิปไตย เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปเศรษฐกิจแบบทันสมัยของนาย เต็ง เสี่ยว ผิง การชุมนุมประท้วงอย่างต่อเนื่องเนื่องจากการมาจนถึงปี ค.ศ. 1989 เป็นระยะเวลาสั้น และเป็นเหตุการณ์ที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อนในการปกครองของจีนคอมมิวนิสต์

ต่อมาในปี ค.ศ. 1989 ได้มีการชุมนุมประท้วงที่จัตุรัสเทียน อันเหมินเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตยของนักศึกษาจีน ซึ่งการชุมนุมครั้งนี้นำให้เกิด "วิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน" ที่มีผลกระทบรุนแรงระหว่างนิสิตนักศึกษาประชาชนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจทหารของรัฐบาลจีนที่เข้าทำการสลายการชุมนุมประท้วง ซึ่งประเทศจีนในขณะนั้นเกิดภาวะวุ่นวายจนทำให้

⁴¹ ลุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การเมืองการปกครองประเทศในเอเชีย,

รัฐบาลจีนต้องประกาศกฏอัยการศึกในกรุงปักกิ่งเป็นเวลานาน ผลของความเสียหายจากวิกฤตการณ์เทียนอันเหมิน ทำให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นจำนวนมาก และยังมีผู้ถูกจับกุม

จากเหตุการณ์เทียนอันเหมินของจีนที่มีผลต่อเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนจีน ทำให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างวิพากษ์วิจารณ์ และประณามการกระทำของรัฐบาลจีนที่ใช้กำลังทหารเข้าปราบปรามนักศึกษาจีน ซึ่งสหประชาชาติถือว่าเป็นการกระทำที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน จึงทำการตัดความสัมพันธ์ระหว่างประเทศต่อรัฐบาลจีน เพื่อเป็นการประท้วงเหตุการณ์รุนแรงครั้งนี้ของจีน

จะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมของจีนในภาวะบ้านเมืองปกติ ในช่วงแรกมีการให้สิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบได้ ซึ่งจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ได้ยินยอมให้มีการชุมนุมสาธารณะการเดินขบวนของกลุ่มนักศึกษาประชาชนในปี ค.ศ. 1986 เป็นต้นมา จนกระทั่งวิกฤตการณ์เทียนอันเหมินในปี ค.ศ. 1989 ที่รัฐบาลจีนได้ใช้ความรุนแรงเข้าปราบปรามประชาชนนิสิตนักศึกษาที่ชุมนุมเพื่อเรียกร้องประชาธิปไตย มีการประกาศกฏอัยการศึกทั่วประเทศต่อมาภายหลังจึงมีการออกกฎหมายชุมนุมสาธารณะขึ้นเพื่อควบคุมการชุมนุมของประชาชน ถือว่าเป็นการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมของประชาชนโดยรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์

ข. เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติในประเทศจีน

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติ มีเหตุการณ์กบฏไต้ผิงในสมัยการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่มีกษัตริย์ปกครองประเทศโดยราชวงศ์ ซิง ที่ประชาชนถูกกดขี่ข่มเหงจนกระทั่งลุกขึ้นมารวมตัวชุมนุมต่อต้านระบบการปกครองแบบกษัตริย์ ส่งผลถึงการปฏิวัติการปกครองในปี ค.ศ. 1911 ของ ดร.ซุน ยัต เซน ซึ่งเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบเดิมมาเป็นระบอบประชาธิปไตยในรูปสาธารณรัฐจีน ต่อมาในปี ค.ศ. 1919 ถึง 1949 มีการต่อสู้กันของแนวความคิดในลัทธิประชาธิปไตยกับลัทธิคอมมิวนิสต์จนก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองในประเทศจีน ในที่สุดฝ่ายลัทธิคอมมิวนิสต์ของนายเหมา เจ๋อตง ประสบความสำเร็จในปี ค.ศ. 1949 โดยสถาปนาประเทศเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนภายใต้การปกครองระบอบสังคมนิยม ส่วนฝ่ายลัทธิประชาธิปไตยซึ่งมีผู้นำคือ นายเจียง ไค เช็ก ได้นำพาพลพรรคไปยังเกาะไต้หวัน

ในภาวะเหตุการณ์บ้านเมืองไม่ปกติของประเทศจีน เสรีภาพในการชุมนุม
ในการรวมตัวของประชาชนมีดังนี้ คือ

ก) เหตุการณ์กบฏไต้ผิง (Taiping Revolution) ค.ศ. 1851-1864

ในสมัยการปกครองระบอบกษัตริย์โดยราชวงศ์ชิง ซึ่งเป็นราชวงศ์
สุดท้ายของประเทศจีนที่ได้ปกครองประเทศอย่างเอาหัวเอาเปรียบประชาชนผู้ยากไร้ในการเก็บ
ภาษีรัตนาทาเร็นชาวไร่ชาวนาที่อดอยากจนในที่สุดประชาชนผู้ยากไร้ส่วนใหญ่ของประเทศไม่
อาจถูกกดขี่ข่มเหงต่อไปได้อีกพากันลุกฮือขึ้นก่อการกบฏ และก่อการจลาจลต่อต้าน⁴² มีกบฏ
ชาวนาขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศจีนที่ต่อต้านราชวงศ์ชิง เนื่องจากประชาชนอยู่ภายใต้อำนาจ
ของกษัตริย์จึงไม่มีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมรวมตัวเรียกร้องจึงกลายเป็นการก่อกบฏ การก่อ
การจลาจลของประชาชน สิทธิเสรีภาพของประชาชนจึงไม่ได้รับการรับรองจากระบบการ
ปกครองแบบกษัตริย์

ข) เหตุการณ์การปฏิวัติ ค.ศ. 1911

หลังจากราชวงศ์ชิงปกครองประเทศจีนทำให้ประชาชนยากจนจาก
ระบบศักดินา จึงมีการปฏิวัติระบอบการปกครองโดยชนชั้นกลางภายใต้การนำของดร. ซุน ยัต เซน
ที่ประชาชนต่างเรียกร้องการปฏิวัติเพื่อประชาธิปไตย หลังการปฏิวัติการปกครองของจีนในปี
ค.ศ. 1911 เป็นระบอบประชาธิปไตยมีการรวมตัวสนับสนุนของประชาชนมีการตั้งพรรคการเมือง
ของชนชั้นกลาง มีการก่อการกบฏ ก่อการจลาจลทั่วประเทศจีน จนใน ค.ศ. 1912 มีการ
สถาปนารัฐบาลชั่วคราวของสาธารณรัฐจีนที่เมืองนานกิง⁴³ ต่อมาจักรพรรดิซิงทงสละราชสมบัติ
ในเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1912 การปฏิวัติใน ค.ศ. 1911 ทำให้ราชวงศ์ชิงสิ้นสุดและสถาปนา

⁴² เพ็ญศรี กาญจนมัย และผุสดี สัตยมานะ, สาธารณรัฐประชาชนจีน,

หน้า 39 - 41.

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

ประเทศจีน เป็นสาธารณรัฐจีน มีการประกาศรัฐธรรมนูญชั่วคราวที่ปกครองระบอบประชาธิปไตย จนต่อมา มีการเรียกร้องและการเดินขบวนของประชาชนเป็นครั้งแรกนับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ค.ศ. 1919 ที่เรียกว่า "ขบวนการสี่พฤษภาคม" จากการมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการรวมตัวของประชาชนทำให้มีแนวคิด 2 ลัทธิ ในหมู่ประชาชน คือ ระบอบประชาธิปไตย และระบอบคอมมิวนิสต์สังคมนิยมที่มีกำเนิดพรรคคอมมิวนิสต์จีนในปี ค.ศ. 1919 ก่อให้เกิดภาวะไม่ปกติในประเทศจีน คือ สงครามกลางเมืองในประเทศจีน

ค) สงครามกลางเมือง ค.ศ. 1921 - 1949

เป็นสงครามที่เกิดจากความขัดแย้งในระบบการปกครอง คือ ระบอบประชาธิปไตยกับระบอบคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีนาย เจียง ไค เช็ก เป็นผู้นำในระบอบประชาธิปไตย และอีกฝ่ายมีนายเหมา เจ๋อ ตุง เป็นผู้นำในระบอบคอมมิวนิสต์ จึงเห็นได้ว่ามีความขัดแย้งทางแนวคิดในการปกครองประเทศจีน จนก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง

วันที่ 1 สิงหาคม ค.ศ. 1927 พวกคอมมิวนิสต์จึงรวมตัวกันก่อการจลาจลในเมืองนานกิงเพื่อต่อต้านรัฐบาลเจียง ไค เช็ก ที่สนับสนุนระบบทุนนิยมสนับสนุนนายทุน โดยมีนายเหมา เจ๋อ ตุง เป็นผู้นำในการก่อการจลาจลโดยรวบรวมกำลังกรรมกรและชาวนาจัดตั้งกองทัพแดง (Red Army) ซึ่งมีฐานกำลังอยู่ในชนบทในเทือกเขาจิงกั๊ว ทางพรมแดนเจียงสีกับหูหนัน ภายใต้การนำของเหมา เจ๋อ ตุง กองทัพแดงมีชัยชนะเหนือกองทัพของรัฐบาลเจียง ไค เช็ก มีการต่อสู้กัน ก่อให้เกิดสงครามกลางเมืองจากแนวคิดทางการเมืองที่ขัดแย้งกัน

ในปี ค.ศ. 1931 ญี่ปุ่นได้มีอำนาจและขยายอิทธิพลจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นเข้ามายังจีนอีกทำให้รัฐบาลเจียง ไค เช็ก รับผิดชอบทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศจนในที่สุดรัฐบาลเจียง ไค เช็ก ก็พ่ายแพ้นโยบายป้อมล้อมเมืองของเหมา เจ๋อ ตุง จึงยึดจีนแผ่นดินใหญ่ได้ และสถาปนาประเทศขึ้นเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีน ในระบอบการปกครองแบบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติของจีนไม่มีการบัญญัติรับรอง ตั้งแต่ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบกษัตริย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตย จึงก่อให้เกิดเหตุการณ์กบฏไต้ผิงใน ค.ศ. 1851 ต่อมาเมื่อมีการปฏิวัติการปกครอง ค.ศ. 1911 โดย ดร.ซุน ยัต เซน มีการให้สิทธิเสรีภาพ มีการเดินขบวนคัดค้านรัฐบาล ต่อมา มีการทำ

สงครามกลางเมืองเพราะมีความขัดแย้งทางความคิดในการปกครองประเทศระหว่างลัทธิเสรีนิยมกับลัทธิคอมมิวนิสต์ จึงเห็นได้ว่าเสรีภาพในการชุมนุมในภาวะเหตุการณ์บ้านเมืองไม่ปกติในประเทศจีนมีอย่างจำกัด

จากการศึกษาจะเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนชาวจีน มีมาตั้งแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบกษัตริย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยโดยการปฏิวัติของ ดร.ซุน ยัต เซน ในสมัยต่อมาที่มีการขัดแย้งทางความคิดในระบบทุนนิยมของเจียง ไค เช็ก กับระบบสังคมนิยมของเหมา เจ๋อ ตุง ก่อให้เกิดสงครามกลางเมือง ผลปรากฏฝ่ายเหมา เจ๋อ ตุง ชนะทำให้จีนแผ่นดินใหญ่เปลี่ยนระบบการปกครองมาเป็นระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์

ส่วนนายเจียง ไค เช็ก ได้ไปตั้งสาธารณรัฐจีนอิสระขึ้นอีกที่เกาะไต้หวัน จึงทำให้ประเทศจีนมี 2 ส่วน คือ จีนแผ่นดินใหญ่ (สาธารณรัฐประชาชนจีน) กับจีนไต้หวัน (สาธารณรัฐจีน)

จีนแผ่นดินใหญ่โดยการนำของเหมา เจ๋อ ตุง มีการปกครองระบอบสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ซึ่งได้มีการร่างรัฐธรรมนูญ ตั้งแต่ ค.ศ. 1949 เป็นแม่บทกฎหมายจนถึงรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ค.ศ. 1982 ที่มีบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ คือ พลเมืองชาวจีนมีสิทธิเสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การชุมนุม การสมาคม และการเดินขบวน แต่รัฐบาลจีนก็ยังปกครองแบบเผด็จการสังคมนิยมที่รัฐยังมีอำนาจในการควบคุมประชาชนชาวจีน ให้สิทธิเสรีภาพอย่างจำกัด รัฐสามารถเข้าไปควบคุมการชุมนุมและการเดินขบวนของประชาชนได้

3.5.2 การบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศจีนในภายหลัง

ระบบกฎหมายของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนจีนไว้ในรัฐธรรมนูญสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างชัดเจน ซึ่งมีการรับรองถึงสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนด้วย คือ พลเมืองชาวจีนมีเสรีภาพในการพูด

ในการพิมพ์ ในการชุมนุม ในการรวมตัวเป็นองค์กรถาวร และในการเดินขบวน *

จึงเห็นได้ว่า เสรีภาพในการชุมนุมและการเดินขบวนได้มีการรับรอง และมีองค์ประกอบของกฎหมายที่บัญญัติถึงการชุมนุมโดยสงบ ซึ่งสามารถสรุปได้ออกเป็น 3 ส่วน คือ ⁴⁴

- ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศจีนในภาวะปกติ
- ข. ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศจีนในภาวะปกติ
- ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศจีนในภาวะปกติ

* The Constitution of the People's Republic of China 1982.
Chapter two :
Article 35. Citizens of People's Republic of China enjoy freedom of speech, of the press, of assembly, of association, of procession and of demonstration.

⁴⁴ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, เอกสารประกอบการพิจารณาการตรากฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะ. ในส่วนคำแปลของ

- รัฐบัญญัติว่าด้วยการชุมนุม การเดินขบวนแสดงความคิดเห็นและการเดินขบวนของสาธารณรัฐประชาชนจีน ลงวันที่ 31 ตุลาคม ค.ศ. 1989 (Law of the people's Republic of China on Assemblies, Processions and Demonstration on October 31, 1989.)

ก. บุคคลและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
ประชาชนจีนในภาวะปกติ

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประเทศสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนในภาวะปกติ มีผู้ที่เกี่ยวข้องกับการชุมนุม คือ

1. ผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประเทศจีน จะต้อง
มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้รับผิดชอบในการจัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน มีหน้าที่ในการ
ขออนุญาตในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนต่อเจ้าหน้าที่รัฐก่อน และต้องดูแลรักษาควบคุม
การชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนให้อยู่ในความสงบเรียบร้อย ถ้าเกิดปัญหาใด ๆ บุคคล
หรือกลุ่มบุคคลในการจัดการชุมนุมจะต้องรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด

2. ผู้ชุมนุมสาธารณะและผู้เดินขบวน

ประเทศจีนได้กำหนดข้อห้ามของประชาชนที่จะเข้าร่วมในการ
ชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน จะต้องไม่กระทำการใด ๆ ดังนี้ คือ จะต้องไม่ทำการก่อวิน
หรือข่มขู่ต่อส่วนราชการของรัฐ ส่วนราชการทหาร ส่วนการศึกษาการสาธารณสุข และในการ
ชุมนุมหรือการเดินขบวนจะต้องไม่พกพาอาวุธปืน วัตถุระเบิด ของมีคม ท่อนเหล็ก ท่อนไม้ หรือ
สิ่งของอื่น ๆ ที่จะใช้เป็นอาวุธ และจะชุมนุมสาธารณะหรือเดินขบวนกีดขวางทางจราจรไม่ได้
ผู้ชุมนุมสาธารณะและเดินขบวนจะใช้ความรุนแรงก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง
ไม่ได้ ถ้าฝ่าฝืนก็จะมีผลตามที่กฎหมายชุมนุมสาธารณะและกฎหมายอาญาบัญญัติไว้

3. เจ้าหน้าที่รัฐผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประเทศจีนทุกครั้ง
จะต้องขออนุญาตต่อหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบต่อการจัดการชุมนุมของประชาชน คือ สำนักรักษา
ความมั่นคงของเทศบาล (municipal public security bureaus) สำนักรักษาความ
มั่นคงของอำเภอ (county security bureaus) หรือสำนักรักษาความมั่นคงของเทศบาล
สาขาย่อย (municipal public security sub - bureaus) และในท้องที่จัดให้มีการ
ชุมนุมสาธารณะหรือมีเส้นทางของการเดินขบวนผ่านเทศบาลหรืออำเภอตั้งแต่สองท้องที่ขึ้น
ไปจะมีหน่วยงานที่มีอำนาจควบคุม คือ องค์กรรักษาความมั่นคง (public security organ)

โดยหน่วยงานที่มีอำนาจในการควบคุมการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของจีน มีหน้าที่พิจารณาว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน โดยจะพิจารณาจากคำขออนุญาตของบุคคลหรือกลุ่มผู้รับผิดชอบในการจัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน และถ้ามีการอนุญาตแล้วก็จะมีการแจ้งให้ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่รัฐเข้ามาควบคุมดูแลการชุมนุมให้เป็นที่สงบเรียบร้อย และถ้าเห็นว่าการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนนั้นจะก่อให้เกิดความวุ่นวายในบ้านเมืองก็สามารถสั่งยุติการชุมนุมได้

ข. ลักษณะและวิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศจีนในภาวะปกติ

วิธีการในการใช้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศจีนในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนของประชาชน คือ

1. ต้องทำหนังสือขออนุญาตในการจัดการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวนต่อหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบต่อการชุมนุมในท้องถิ่น โดยหนังสือขออนุญาตจะต้องระบุวัตถุประสงค์ของการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน ชื่อที่อยู่ อาชีพของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้รับผิดชอบในการจัดการชุมนุม วิธีการและเส้นทางในการชุมนุมและเดินขบวน สถานที่ที่จะชุมนุม วันเวลา จำนวนของผู้เข้าร่วมการชุมนุม และลงลายมือชื่อบุคคลหรือกลุ่มผู้รับผิดชอบในการจัดการชุมนุม
2. ระยะเวลาในการทำหนังสือขออนุญาตในการจัดการชุมนุม จะต้องยื่นคำขออนุญาตต่อหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบล่วงหน้าอย่างน้อย 5 วันก่อนที่จะจัดการชุมนุมสาธารณะหรือการเดินขบวน
3. หลังจากนั้นเจ้าหน้าที่รัฐที่ได้รับหนังสือขออนุญาตในการจัดการชุมนุมจะพิจารณาว่าจะอนุญาตหรือไม่ โดยจะทำหนังสือแจ้งต่อผู้จัดการชุมนุมว่าอนุญาตหรือไม่อนุญาตตามคำขอภายในเวลา 2 วัน ก่อนวันที่จะจัดการชุมนุมหรือการเดินขบวน ซึ่งถ้าไม่อนุญาตจะต้องมีหนังสือแจ้งและระบุเหตุผลที่ไม่อนุญาต ถ้าไม่แจ้งผลภายในเวลากำหนดถือว่าอนุญาตให้มีการจัดการชุมนุมได้

ถ้ามีคำสั่งไม่อนุญาตในการจัดการชุมนุมของหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบ
ผู้ขออนุญาตในการจัดการชุมนุมสามารถอุทธรณ์คำสั่งไม่อนุญาตต่อรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน
ได้ เพื่อขอให้พิจารณาใหม่ภายใน 3 วัน นับแต่ได้รับคำสั่งห้ามชุมนุม และรัฐบาลสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนจะทำคำชี้ขาดภายใน 3 วัน นับแต่มีคำอุทธรณ์ว่าจะอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการ
จัดการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

4. ถ้าการชุมนุมสาธารณะมีความจำเป็นอย่างแท้จริง ที่ต้องมีการ
ชุมนุมเนื่องจากเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดหมายได้ ต้องรายงานให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจในท้องที่
ทราบโดยพลัน เมื่อได้รับรายงานแล้วให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจทำการตรวจสอบและวินิจฉัยว่า
จะอนุญาตหรือไม่อนุญาต และถ้าการชุมนุมสาธารณะมีวัตถุประสงค์เพื่อกดดันให้มีการแก้ปัญหา
ใดปัญหาหนึ่งเฉพาะเจาะจง หลังจากได้รับคำขอเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบอาจแจ้งแก่ส่วนราชการ
หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาจากการที่จะมีการชุมนุมสาธารณะ โดยมีอำนาจเลื่อนการ
ชุมนุมสาธารณะออกไปอีก 5 วันได้ เพื่อให้มีการเจรจาปรึกษารื้อกับผู้เกี่ยวข้องในการจัด
ชุมนุมสาธารณะกับหน่วยงานของรัฐเสียก่อน

ค. ข้อจำกัดและบทลงโทษเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของ
ประเทศจีนในภาวะปกติ

ข้อจำกัดของการชุมนุมโดยสงบในประเทศจีน มีข้อห้ามในการชุมนุม
สาธารณะและการเดินขบวน คือ

1. ห้ามการชุมนุมที่ต่อต้านหลักการพื้นฐานในรัฐธรรมนูญ หรือจะ
ก่อให้เกิดอันตรายต่ออธิปไตยของรัฐ หรือจะเป็นการยุยงให้เกิดความแตกแยกของคนในชาติ
และห้ามการชุมนุมที่จะก่อให้เกิดอันตรายต่อความปลอดภัยของประชาชน และทำลายความสงบ
เรียบร้อยของประชาชน

2. ห้ามการชุมนุมในเขต 10 ถึง 300 เมตร รอบสถานที่ต่อไปนี้
คือ ที่ทำการสภาประชาชนแห่งรัฐ ที่ทำการคณะรัฐมนตรี ที่ทำการคณะกรรมการอาหาร ศาล
ประชาชนสูงสุด สภายัยการประชาชนสูงสุด สถานที่ค้นตักของรัฐบาล สถานที่ สถานีรถไฟ ท่าเรือ สถานีวิทยุโทรทัศน์
ที่ตั้งสำคัญทางการทหาร ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ ท่าเรือ สถานีวิทยุโทรทัศน์

3. ห้ามไม่ให้มีการชุมนุมสาธารณะ หรือเดินขบวนในช่วงเวลาสี่ทุ่มถึงหกโมงเช้าของวันรุ่งขึ้น เว้นแต่ได้มีการขออนุญาตแล้ว

4. การชุมนุมสาธารณะจะต้องไม่ขัดกับหลักกฎหมายว่าด้วยการรักษาความมั่นคงของชาติ และต้องไม่ขัดกับหลักกฎหมายอาญา ซึ่งการชุมนุมโดยสงบจะต้องไม่กระทบกับความสงบเรียบร้อยของประเทศ

ซึ่งจะมีบทลงโทษถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนในประเทศจีน คือ

1. ผู้ใดกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนต่อการดำเนินการด้านความมั่นคงในระหว่างการชุมนุมสาธารณะ ต้องระวางโทษตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยโทษทางปกครองเพื่อความมั่นคง
2. องค์กรรักษาความมั่นคง อาจลงโทษบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้รับผิดชอบในการชุมนุมสาธารณะโดยการตักเตือน หรือควบคุมตัวไว้ไม่เกิน 15 วัน จากกรณีไม่ได้ขออนุญาตในการชุมนุมสาธารณะหรือไม่ได้ดำเนินการตามคำขออนุญาตชุมนุมสาธารณะ
3. ผู้เข้าร่วมในการชุมนุมสาธารณะที่พกพาอาวุธ ของมีคมหรือวัตถุระเบิด จะถูกลบส่วนในความผิดทางอาญาโดยนำบทบัญญัติของกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องมาใช้บังคับ
4. ในกรณีการชุมนุมสาธารณะที่มีได้ยื่นคำขออนุญาต หรือยื่นคำขอแต่ไม่ได้รับอนุญาต หรือมิได้ดำเนินการตามคำขออนุญาต หรือมีการละเมิดคำสั่งให้สลายการชุมนุมและมีการทำลายความสงบเรียบร้อยของประชาชนอย่างร้ายแรง หรือการชุมนุมสาธารณะนำไปสู่การปิดล้อมหน่วยราชการ หรือบุกรุกเข้าไปในสถานที่ราชการขัดขวางการดำเนินงานตามปกติของรัฐ หรือมีการยึดที่สาธารณะ มีการกีดขวางการจราจรของยานพาหนะ หรือคนเดินเท้า หรือการรวมตัวกันปิดกั้นการจราจร ซึ่งเป็นการทำลายความสงบเรียบร้อยของสถานที่สาธารณะและการจราจร บุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้รับผิดชอบการชุมนุมสาธารณะจะต้องถูกลบส่วนในความผิดอาญาที่เกี่ยวข้องตามบทบัญญัติของกฎหมายอาญา

5. บุคคลใด ครอบงำ ชัดขวางหรือทำลายโดยวิธีการใดต่อการชุมนุมสาธารณะที่จัดขึ้นโดยชอบด้วยกฎหมาย องค์การรักษาความมั่นคงอาจลงโทษโดยการตัดเตือนหรือกักขังไม่เกิน 15 วัน และถ้าการครอบงำ ชัดขวาง ก่อให้เกิดสถานการณ์ร้ายแรงและมีความผิดอาญา บุคคลนั้นจะต้องถูกลบส่วนในความผิดทางอาญาตามบทบัญญัติของกฎหมายอาญา

6. ในระหว่างการชุมนุมสาธารณะบุคคลใดทำให้ทรัพย์สินสาธารณะหรือทรัพย์สินของเอกชนเสียหาย หรือทำอันตรายแก่ชีวิต หรือร่างกายผู้อื่น บุคคลนั้นต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนตามกฎหมายแยกต่างหากจากการถูกลงโทษตามกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้อง และกว่าด้วยโทษทางปกครองเพื่อความมั่นคง

3.5.3 การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประเทศจีนในภาวะไม่ปกติ

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนมีการปกครองในระบอบคอมมิวนิสต์ โดยมีพรรคคอมมิวนิสต์จีนเพียงพรรคเดียวในการบริหารปกครองประเทศจีน ซึ่งมีการบัญญัติรัฐธรรมนูญให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนเช่นเดียวกับประเทศในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในทางความเป็นจริงประเทศจีนยังปกครองในระบอบเผด็จการขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้นำประเทศจีนในขณะนั้นเท่านั้น จึงลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนไม่ว่าในภาวะปกติหรือไม่ปกติ

ซึ่งในภาวะไม่ปกติในกรณีมีสงครามหรือมีการประกาศภาวะฉุกเฉิน มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก ประชาชนชาวจีนจะไม่มีสิทธิเสรีภาพใด ๆ ต้องอยู่ภายใต้อำนาจรัฐบาลจีนที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือกว่าด้วยโทษทางปกครองเพื่อความมั่นคง ประชาชนจึงถูกลิดรอนสิทธิด้าน ๆ คือ ห้ามชุมนุมทางการเมือง ห้ามออกนอกบ้าน ห้ามสัญจรไปมา จำกัดเวลาในการเข้าออกจากบ้าน ซึ่งจะเข้มงวดกว่าในภาวะปกติ ซึ่งในระยะหลัง ปี ค.ศ. 1985 เป็นต้นมา มีการผ่อนคลายการลิดรอนเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของจีน ทำให้บรรดานักศึกษาหัวสมัยใหม่เรียกร้องประชาธิปไตยต่อรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ จนก่อให้เกิดเหตุการณ์เทียนอันเหมิน จนต้องมีการประกาศภาวะฉุกเฉิน ห้ามการชุมนุมและการเดินขบวนของประชาชนจีน

ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าในภาวะไม่ปกติของจีนได้ลิดรอนสิทธิเสรีภาพของประชาชนชาวจีนอย่างยิ่งมากกว่าในภาวะปกติที่ประชาชนแทบจะไม่มีสิทธิเสรีภาพใด ๆ ต้องอยู่ภายใต้อำนาจของรัฐบาลจีนเท่านั้น เพราะในภาวะปกติอาจขออนุญาตต่อรัฐบาลจีนในการชุมนุม

สาธารณะหรือการเดินทางได้ครั้งคราว ถ้าเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญรัฐบาลจีนก็จะอนุญาตให้ชุมนุมโดยสงบได้

โดยสรุปหลักเกณฑ์ของการชุมนุมในสาธารณรัฐประชาชนจีนจะเห็นได้ว่าการชุมนุมประท้วงของชาวจีนมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างจำกัด แม้ในรัฐธรรมนูญจะมีบทบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและการเดินทาง แต่ในทางปฏิบัติประเทศจีนปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ การชุมนุมสาธารณะและการเดินทางประท้วงจึงเป็นไปได้ยาก นอกจากบางสถานการณ์ที่รัฐบาลจีนเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ออกมาชุมนุมเดินทาง และนอกจากนี้ยังมีกฎหมายชุมนุมสาธารณะที่มีขั้นตอนวิธีการควบคุมการชุมนุมสาธารณะและการเดินทาง คือ จะต้องขออนุญาตชุมนุมสาธารณะและเดินทางต่อเจ้าหน้าที่รัฐทุกครั้ง ต้องมีชื่อของผู้จัดการชุมนุม ต้องแจ้งกำหนดเวลาสถานที่ เส้นทางเดินทาง และการชุมนุมต้องปราศจากอาวุธ ต้องไม่มีการก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐและส่วนรวม ถ้าเจ้าหน้าที่ของรัฐพิจารณาคำขออนุญาตชุมนุมสาธารณะและเดินทางแล้ว อาจมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ชุมนุมสาธารณะก็ได้ และถ้าฝ่าฝืนคำสั่งห้ามชุมนุมห้ามเดินทางก็จะมีผลตามกฎหมาย

3.6 บทสรุปเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของต่างประเทศ

เมื่อได้ศึกษาถึงความเป็นมาของเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ และบทบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของต่างประเทศ จะเห็นได้ว่าทุกประเทศจะให้เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบแก่ประชาชนแต่จะต้องสอดคล้องกับหลักรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. บทบัญญัติเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของต่างประเทศในภาวะปกติจะเห็นได้ว่า ทุกประเทศมีบทบัญญัติรับรองเสรีภาพของประชาชนในการชุมนุมโดยสงบในภาวะปกติ และมีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ โดยมีสาระสำคัญ คือ

ก. ทุกประเทศมีการบัญญัติรับรองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน โดยจะบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของทุกประเทศ และจะมีการออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับเสรีภาพในการชุมนุมเพื่อกำหนดขั้นตอนวิธีการในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน

ข. การชุมนุมสาธารณะของทุกประเทศ จะต้องมีการบอกกล่าวหรือขออนุญาตต่อเจ้าหน้าที่รัฐล่วงหน้าก่อน เพื่อให้เจ้าหน้าที่รัฐไปอำนวยความสะดวก และดูแลความสงบเรียบร้อยของการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ของการชุมนุม วันเวลา สถานที่หรือเส้นทางในการชุมนุม ชื่อที่อยู่อาศัยของผู้รับผิดชอบในการชุมนุม

ค. เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจในการสั่งยุติการชุมนุมได้ ถ้าเห็นว่าเหตุการณ์ในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อย หรือความวุ่นวายในบ้านเมือง โดยเจ้าหน้าที่รัฐและผู้รับผิดชอบในการชุมนุมจะต้องร่วมมือกันสลายการชุมนุมและการเดินขบวน ซึ่งเมื่อได้ประกาศสลายการชุมนุมแล้วยังมีผู้ฝ่าฝืนก็จะถือว่ามีความผิดตามกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ และกฎหมายอาญาของแต่ละประเทศ ซึ่งจะมิมีบทบัญญัติลงโทษ

ง. ขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมต่อผู้ทำผิดต่อกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน จะดำเนินขั้นตอนเหมือนคดีอาญาปกติ คือ ตำรวจจับกุมสอบสวนแล้วส่งให้อัยการฟ้องต่อศาลยุติธรรมในการตัดสินลงโทษตามกฎหมายเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะหรือกฎหมายอาญาของแต่ละประเทศ

2. การจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบในภาวะไม่ปกติของทุกประเทศจะมีบทบัญญัติใช้ในสถานการณ์พิเศษ คือ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ประกาศกฎอัยการศึก หรือกฎหมายพิเศษเฉพาะเพื่อใช้กับเหตุการณ์ไม่ปกติ คือ

กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสแม้จะจำกัดเสรีภาพแต่ยังคงมีการควบคุมการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐ และจำกัดเวลาการใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของประชาชน

ส่วนประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา จะไม่มีบทกฎหมายลิดรอนเสรีภาพของประชาชนในภาวะไม่ปกติ จึงถือว่าให้เสรีภาพแก่ประชาชนอย่างยิ่งแม้ในภาวะไม่ปกติ

ส่วนประเทศเกาหลีใต้ และสาธารณรัฐประชาชนจีนยังคงลิดรอนเสรีภาพของประชาชนในภาวะไม่ปกติ จะมีการใช้กฎอัยการศึก ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งควบคุมจำกัดเสรีภาพของประชาชนอย่างมาก โดยไม่มีการกำหนดขั้นตอนควบคุมการใช้อำนาจของรัฐ ไม่มีการจำกัดเวลาการใช้อำนาจของรัฐในภาวะไม่ปกติ ซึ่งกระทบกระเทือนต่อเสรีภาพของประชาชน

3. จากการศึกษาถึงเสรีภาพในการชุมนุมของแต่ละประเทศจะเห็นได้ว่า แต่ละประเทศมีหลักการพื้นฐานในการคุ้มครองเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชนแตกต่างกัน คือ

ก. กลุ่มประเทศที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนอย่างมาก คือ

- ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นประเทศที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนอย่างมาก จากการศึกษาถึงเสรีภาพในการชุมนุมในอเมริกาจะเห็นได้ว่า มีการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญที่ถือเป็นกฎหมายสูงสุด โดยไม่มีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะสำหรับใช้ในการชุมนุมสาธารณะ แต่เสรีภาพนั้นต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและกฎหมายบ้านเมือง

- ประเทศฝรั่งเศสและอังกฤษ จะเห็นได้ว่า ทั้งสองเป็นประเทศแม่แบบของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมีการบัญญัติรับรองเสรีภาพของประชาชนในรัฐธรรมนูญของแต่ละประเทศอย่างชัดเจน ประชาชนจึงมีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบได้ แต่จะต้องไม่ก่อให้เกิดความไม่สงบหรือความวุ่นวายภายในบ้านเมือง ซึ่งมีการออกกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวน คือ กฎหมายชุมนุมสาธารณะของประเทศฝรั่งเศส และกฎหมายการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองของประเทศไทย เพื่อใช้ในการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการขั้นตอนในการชุมนุมสาธารณะและการเดินขบวนให้เหมาะสมชัดเจน

ข. กลุ่มประเทศที่ให้เสรีภาพแก่ประชาชนอย่างจำกัด คือ

- ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ที่มีการพยายามส่งเสริมเสรีภาพของประชาชน แต่ยังคงมีภาวะการทางการเมืองที่ยังไม่มั่นคงเพียงพอ จึงมีมาตรการในการจำกัดเสรีภาพของประชาชนในบางสถานการณ์ต่อเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ จนก่อให้เกิดเหตุการณ์รุนแรงเกี่ยวกับการชุมนุมของประชาชน คือ "เหตุการณ์กวางจู" ที่ถือว่าเป็นการใช้ความรุนแรงอย่างยิ่งต่อประชาชนที่ชุมนุมและเดินขบวนอย่างเห็นได้ชัด

- ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศคอมมิวนิสต์ที่มีการบัญญัติรับรองเสรีภาพของประชาชนในด้านต่าง ๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศจีน ซึ่งในทางความเป็นจริงแล้ว ประชาชนชาวจีนไม่มีเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบ แต่ต่อมาภายหลังที่ประเทศจีนเปิดประเทศเข้าสู่โลกตะวันตก จึงมีแนวคิดแบบประชาธิปไตยเข้าไปในจีน จึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีเสรีภาพในการชุมนุมและเดินขบวน จนก่อให้เกิดเหตุการณ์เทียนอันเหมิน ทำให้เห็นถึงความเผด็จการของรัฐบาลจีนในการลดทอนเสรีภาพของประชาชน

ซึ่งจะเห็นได้ว่า หลังเกิดเหตุการณ์ละเมิดสิทธิมนุษยชนในการใช้มาตรการรุนแรงในการปราบปรามผู้ชุมนุมและเดินขบวนของเกาหลีใต้และจีน ต่อมาภายหลังทั้งสองประเทศจึงมีการออกกฎหมายชุมนุมสาธารณะขึ้นมาใช้เฉพาะเพื่อควบคุมเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบของประชาชน